

ELŐFIZETÉS

ELŐFIZETÉS:
 HETENKÉNT:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónapra ..... 2 korona.
 HAVONKÉNT:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.
INDÍTTÁSOK:
 4-ben az első sor egyező 20 fillér.
 minden levélhez 10 fillér.
 Nyitási díj 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 302.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József térszerző-utca 10. sz.
 TELEFON-SZÁM: 126.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Kedd, október 27.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vesérolk: A villamos.
- A pótdó 78 százalék marad.
- Bérbeadják az Operát?
- A szerb trónörökös itokzatos utazása.
- A vaggongyár közgyűlése.
- Tudós a tébolydában.
- Onku Miklós beszámolója.
- Városi villamos-telep Aradon.
- Az aradi ezred telefon-csatlója Szerbia határán.
- Eltélt izgató.
- Jakab bécsi szónokol.
- Sikkasztás vádja Laskóczy ellen.
- Csernoch püspök a felekezeti békéért.
- A szegény kegyelmes asszony.
- Incidens a bécsi pályaudvaron.
- Ünnepelt újságlíró.
- Tárca: Tüzimádók.

A villamos.

Arad, október 26.

A város közgyűlése ma szenvedelmes, majd egy óráig huzódó vita után kimondta, hogy a villamos-társulattal nem tárgyal tovább, hanem lépéseket tesz az önálló villamos mű létesítése iránt. Nagy szó, szép elhatározás; szinte történelmi nevezetességűnek lehetne nevezni, ha az utóbbi időben annyira pazarlóak nem lettünk volna a történelmi momentum elnevezésével. A vashidak ügyében vagy husz történelmi mozzanat volt, s még mindig hátra van a legtörténelmibb: az, amelyikben a vashidakat felszentelik.

Egyhangú határozattal, tapsok között mondta ki a város, hogy nem tárgyal. Mégis, a határozatot a szónokok kevésbé tudhatják be a maguk sikerének, mint a

tárgy népszerűségének. Azt a szónokot, aki az adó leszállítását sürgeti, nincs aki letorkolhassa, vagy megcáfolja. Nincsen, aki a villamos áram díjait ne drágálná, s ne kívánná annak bármilyen módon való leszállítását, különösen, ha másutt is olcsóbb az. Ezért a célért az ördögzel is szívesen szövetekezünk, nemhogy Siemens Schuckertekkel. Nem kellett tehát a kapacitálásnak nagy ereje hozzá, hogy ehhez a határozathoz vezessen.

De vajon azt a célt, hogy a villamos áram a magánfogyasztásra olcsóbb legyen — mert ennek a célnak jogos volta és helyessége fölött nem lehet vitázni, — a ma meghozott határozat hozta közelébb. A mai határozat, legalább az első pillanatok hatása alatt, azokhoz a felhuzott ágyukhoz hasonlít, amelyeket a város az utóbbi időben nem a legnagyobb sikerrel alkalmazott. Az autobuszok megrendelését ilyen felhuzott ágyunak tekintették, amelylyel a lovasutra akartak hatni, hogy ezt megváltási árat olcsóbbra szabja. S mikor a lovasut ezt nem tette meg, a városnak tovább kellett haladni a megkezdett úton. Megrendelték az autobuszokat; lehet, hogy ez a vállalat is be fog ütni, de a lovasut megváltását, kiirtását nem hozta közelebb, sőt, amint láthatni, a lovasut így is megél a teherforgalomból. A vízművekkel se tárgyaltunk tovább — s az eredménye egy bizonytalan per és az a szomorú tény, hogy a víz városi állapotban sem olcsóbb, mint amikor a vállalat mérte.

A milyen határozat és megkapó a szinpadon és a névállásban a „nem tárgya-

lunk!” annyira nem okos dolog az üzletekben. A villamos szerződés pedig nem egyéb. A városnak most vagy meg kell csinálni a városi villamos művet, vagy nem. Ha nem csinálja meg, akkor az erőtlenségének adta jelét; ha pedig megcsinálja, akkor bekövetkezhetik — hiszen biztosan a technikusok se tudnak jóslni — hogy a városi villamos mű ép olyan drága hektovattokat fog mérni, mint a részvénytársaság, a mint hogy a vízvezeték megváltott állapotban is annyit mér a vizet, mint azelőtt s az autobusz is csak azokat a vonalakat bonyolítja le, mint a melyek villamosítására a közúti vasut is vállalkozott volna.

A mig pedig meg nem csinálja a külön városi villamos művet, addig az alapszerződés szerint is 48 fillért fizet hektovattont, az új ajánlat 24 filléres egységárával és jobb áramával szemben. Ha a külön villamos mű készítése sokáig elhúzódik (s nagyon hamar semmiesetre se lesz meg) a városnak ez a különbség is nagy veszteséget jelenthet.

Nem vagyunk szerelmesei a vállalatoknak s nem kellett elhagynunk azt az álláspontunkat se, hogy a közszolgáltatást teljesítő üzemek a város kezelésébe jussanak. De az első két ilyen vállalat esete azt mutatta, hogy a város nem jól fogja meg ezeket a dolgokat, — s úgy látszik, a villamos ügyében se indul el a kellő okosággal. Mert a mai szép, lelkesedéstől hevülő határozat még nem jelenti az olcsóbb villamos áramot; talán közel időre se jelenti azt. Hiszen a város

Tüzimádók.

Részlet Gallov. Károly aradi hírlapjának a budapesti *Urdnia könyvnyomdája* (VII. Rottenbiller-utca 19. sz.) kiadásában megjelenő három felvonásos színdarabjából.

Előjáték.

NYOLCADIK JELENET.

Filip, Stoll, Sturm, László Teleky.

Filip: (Festő. Dán tanítványa.) Ha a miniszter megjött, én nyíltan kiáltanom, hogy a „Bűnös asszony”-t Dán írtatta és nem Teleky.

Stoll: (Festő. Dán tanítványa.) Ma attól tartok, hogy Dán elenünk fordult. A „Bűnös asszony” így, amint itt a tárlaton látjuk, nem Dán gasdag ízeletforrásából termett. Mondom, Dán eltagadja, hogy a Bűnös asszony az övé.

Filip: Még magával Dánal szemben is tudunk bizonyítani. Itt van Dánok „Iga” című, „lélet tartalma” miatt megsemmisített hatalmas vásznáról a fénykép. Emiatt a Bűnös asszony, mint bachanandó diadalmos eszköz a megragadó művészi cél szolgálataiban, de itt a tárlaton, a Telekynek tulajdonított vásznon, ki ragadva az emberiség nagy törekvéseinek szolgálatából, mint öncél, trágár, idegbiesszertő eróika.

Sturm: (Szocialista műkritikus. Jón. Stoll és Filip mellé lép. Beletekint a fényképbe.) Ni, ni, hisz ez Dánnak egyik halálra ítélt remeke! Ez az „Iga”! Csodás alkotás!

Stoll: A bankár képrembőlök magyára ítélték.

Sturm: Emlékezem...
Stoll: Mekkora forradalmi érzést gyújtott a szívekbe.

Sturm: Akaratot irányító megdöbbenést hajtott a forradalmat szomjazó lelkekbe.

Stoll: Azért ítélték a képet halálra s azért tartották Dánt züllésbe, kárhosabba.

Filip: A félisten sokáig állotta a gyilkos ostromot. Vegre letörtették. Alkotásában gyilkolták meg.

Stoll: És elkárhozott pállnkába öte ön tudását. Mind alább alább szédült a züllés lejtőjén. Hasztalan volt minden erőfeszítés, hogy ismét munkára serkentsük. Mindenki azt hitte, menthetetlen. De jó csillaga Demokos Gassal utjába vezérelte őt.

Filip: És az egyszerű és acélakaratu ember csodákat művelt Dánal.

Stoll: Leiket lehelt belé. Feltámasztotta halottalából.

Filip: De hogy ezt az iszonyu tragikumot felfogni bírjad, hát tudd meg, hogy azt a züllésbe fojtott vakító sugárforrást egy leiketlen tolvaj megopta és glóriát font be. E alacsony szatócsohomlokra.

Stoll: Teleky...
Sturm: Hát igaz, amit suttognak?

Filip: Hogy igaz-e? Ite néss! (A fénykép mellett.) Látod itt középen a kereveten nyugvó bachanszót?

Sturm: Látom. Nos?
Stoll: Nos, nos?

Sturm: (Pillanatnyi szünet után.) A Bűnös asszony!... De hiszen akkor Teleky!...

Stoll: Csak mond ki, ugyis enyhe a szó.

Sturm: Főrtelmes tolvaj! Le kell üporral az alattomos banditát!

Filip: Azért jöttünk. Csak a minisztert várjuk. És a haramia nyilván érzi is már, hogy késsen elünk a hurokkal, mert nagyon nyugtalan.

Stoll: Sejtethi, hiszen megmondottuk neki, hogy hóhéral leszünk.

Filip: Ez a fénykép igazolja azt is, hogy a Telekyről állampénzen megvásárolt „Ozöljog” is Dáné.

Sturm: Dánkeetlen gasság! Várjatok! Erre a parádés kivégzésre előkészíttem Dánt. (Indul)

Filip: Maradj! Hát ismered Dánt, tudnod kell, hogy ő nem ácsol akasztófát senkinek.

Stoll: Telekyt nekünk a magunk erejével kell letérteni. Teleky semmitől sem irítozik jobban, mint hogy akár erőtlen oesmányoság gal, aminő a „Bűnös asszony” akár pedig a nyers, elaktus önzést dicsőítő barbársággal, aminő az „Ozöljog”, beszenynyozza a maga művészetét, amely szent evangéliuma a Vilégármóniának.

Filip: Ugy van. Ő eltagadja, hogy a Telekynek itt-as állapotban festet két vásznon az övé, mert Dán művész-apostola az emberiség nagy törekvéseinek.

egyszer már kimondta a villamos mű létesítését, a nélkül, hogy megtette volna. Pedig a közönségnek ez kell; e nélkül a házi kezelés se boldogítja s ezért a célért talán az ördöggel — tehát a részvénytársasággal is — ideig-óráig megbékül. A törvényhatóságnak ezt a célt kellett volna szolgálni s az erre vezető módot, a sikerrel biztató eszközöket keresni. De félünk, hogy abban a pozícióban, a melylyel a villamos vita a felvonásvéghez jutott, ez a cél elveszett, s talán hamarosan nem is lesz megtalálható. Szóval: van egy igen szép, derék határozat, de nincs olcsó villamos fény.

(<)

A pótdadó 78% marad.

A költségvetési vita a közgyűlésen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

Ma délután tartott közgyűlésében kezdte meg a törvényhatósági bizottság a jövő évi költségvetés tárgyalását, melyet a tanács minden megjegyzés nélkül, a pusztán számszerű végösszegek felsorolásának kíséretében terjesztett be. Annyi mondani valója volt csak, hogy jövőre is 78 százalékos lesz a pótdadó, dacára, hogy a bevételek emelkedtek. Mindenütt a világon a budget tárgyalás alkalmát szokták felhasználni arra, hogy ha nem is részletesen, de legalább nagy vonásokban rajzolják meg egy évtendőnek munkaprogramját. Ez annál is szükségesebb lett volna, mert mint Faragó Rezső bizottsági tag mondotta is, a költségvetés összeállításának mai áttekinthetetlen módszere mellett, a városi képviselő egyedül arra van utalva, hogy megbízzék a tisztviselő lelkiismeretességében. Megbízzék és tételezze fel róla, hogy nem kér többet részortja részére, mint a mennyi okvetlenül szükséges s a reábizott százezreket oda juttatja, a hova a törvényhatóság szánja.

A tanács azonban hallgatott s az előirányzatot letette a zöld asztalra, a melyen mint az érthetetlen sfinx terpesz-

kedtek el a számadatok halmazai. A költségvetési vita így folyt le:

Vannay Gyula tanácsos mondotta el, hogy a bevétel és kiadások közt jelentős hiány fedezésére 78 százalékos pótdadó kivételére szükséges s ajánlja a költségvetés elfogadását, amely felett emután megindult az általános vita.

Faragó Rezső szólalt föl elsőnek a költségvetéshez. Az olyan költségvetés alapján, nyomond, aminőt Aradon a törvényhatóság elé terjesztettek, nem lehet komoly vitákat megindítani. A mostani költségvetés haladást jelent a múlthoz képest, de nem tartalmaz olyan részletezést, amely támpontot adhatna a városatyáknak, hogy a bevételek fokozását, vagy a kiadások csökkentését indítványoshaszák. A kritikának egyedüli forrása a más, hasonló viszonyban levő városokkal való összehasonlítás. Ez pedig igen szomorúan üt ki Aradra. Aradon a pótdadó 78 százalékos, Temesvárott 85, Pécsen 57, Győrött 71, Kassán 89. Nagyszebenben pedig 12. Arad tehát legelőször áll, holott Aradon a legnagyobb az állami adó összege, amely a pótdadó kivételének százalékául szolgál. A hiány, amelynek fedezésére a pótdadót kivetik, Aradon 789 ezer kor. Temesvár, Pécs, Győrött körülbelül fele annyi. Lehet, hogy ezek a városok egy- és más dolgok tekintetében előnyösebb helyzetben vannak, mint Arad, de elvégre minden város addig nyújthat, amíg a takarékos. Aradon 1898-ban 49 százalékos volt a pótdadó, tehát tíz év alatt huszonkilenc százalékkal emelkedett. A kiadások között megdöbbentő eredménye van az összehasonlításnak a nyugdíjak tételénél. Aradon 126 ezer korona van nyugdíjakra előirányozva, holott Temesvárott 58 ezer, Pécsen 61 ezer, Győrött 48 ezer, Kassán 78 ezer, Nagyszebenben 36 ezer koronát tesznek ki a nyugdíjak. A költségvetést a tanács iránt való bizalomból elfogadják, de azt javasolja, hogy a jövőben tegyék lehetővé a komoly bírálatot s utasítsák a főszámvevőt, hogy a kiadásokban részletezze az egyes tisztviselők fizetését, a nyugdíjakat, a delogi kiadásokat, a bevételekben pedig a házbéreket, a földbéreket, ahol pedig a részletezés nem lehetséges, ott három év adati állítsák egymás mellé. Így aztán nemcsak általánosságban lehet számolni a pótdadó nagysága fölött, hanem eredményesen bírálni.

Faragónak általános helyesléssel fogadott beszédére Kélmény János főszámvevő reflektált s a 78 százalékos pótdadó szükségét az egyre szaporodó tanügyi és szegényügyi kiadásokkal okolta meg.

— Előzet tenne — nyomond — Faragó öhajjalnak, ha elég munkaszerő állana rendelkezésére és azt hiszi, hogy a részletes kiadási és bevételi kimutatások kötetekre rugnának.

A főszámvevőnek ezt a tévedését azonban rögtön helyreigazította Faragó, aki a győrti költségvetést állította eléje mintául.

Somló Ármán dr. ismét az autobuszokról akart rosszat mondani, de ismét csak az akaratnál kellett maradnia, mert amiket elmondott, az annyira nem győzött meg senkit, hogy indítványa felett, melylyel erőnek erejével deficitet szeretne kimutatni, egyszerűen napirendre tértek.

Műlek Lajos dr. a nyugdíjak és az épületek fenntartási költségek folytonos emelkedését tárgyalta s csatlakozott Faragó indítványához.

A főgármester reflektált a felszólalásokra s hangsúlyozva a költségvetés teljes realitását, erőlyes hangon utasította vissza azt a módszert, amelylyel a város tulajdonát alkotó és épen ezért minden megengedett módon támogatandó autobusz vállalatot támadják épen azok, akiknek kötelességük lenne azt népszerűvé és kedvelté tenni. En, szólott Faragó igazalomtól remegő hangon, még a lóvasutit ingyen jeggyel bíró városi tisztviselőktől is megkövetelem, hogy magán utazására az autobuszt használják, mert a vállalat jövedelmének szaporítása az egész közönségnek válik hasznára.

Steiner Jakab felszólalása után a költségvetést általánosságban elfogadták és Steiner József indítványára a részletes vitát holnapra halasztották.

Bérbeadják az Operát?

Molnár Viktor nyilatkozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

„Az Ujság” tegnap hosszú tudósítást közölt az Operaháznak átlátólag tervezett bérbeadásáról. A terjedelmes híradás szerint Molnár Viktor államtitkár előterjesztést tett volna a kultuszminiszternek, hogy tekintettel az Operaháznak egyre növekvő deficitjére — a budapesti Operaházat adják párisi mintára bérbe. A bérlő legyen művészeti tekintély és igazolja, hogy legalább egy millió korona felett szabadon rendelkezik.

A bérbeadás feltételei körülbelül ezek:

1. A m. kir. Operaházat tíz évre bérbeadják ugyanolyan mintára, mint a párisi nagy operát.
2. A bérlő köteles alávetni magát a teljes állami felügyeletnek.
3. Az Operaház bérletére csak olyan ember pályázhatik, akinek művészi neve és értéke van és így kétség a szakavatott vezetéshez nem férhet.

4. Az Operaház bérlője köteles 1,000,000 korona kauciót letenni készpénzben, olyan pénzt, melyről bizonyítani tudja, hogy vagy a sajátja vagy feltétlenül rendelkezhetik vele.

Egy újságíró Molnár Viktor államtitkárhoz fordult és tőle a következő felvilágosítást kapta:

— Az Operaház bérbeadásáról szóló hír nem igaz. Erre vonatkozólag sem én, sem más nem tett előterjesztést és nincsen is itt a minisztériumban semmi ilyenféle készülődés. Mi-

Sturm: A tudomány igazságait hirdeti a művészet varázsserejével. Az igazi művész alkotása ragyogó fegyver a társadalmi haladás viharos csatájában!

Filip: Dán belátó bölcs, aki megértőket keresett.

Stoll: De barbár oltárrombolókat s azok nyomán sivar hiénákat talált.

Filip: De azért Dán megmaradt bölcsnek és belátónak, tehát nem jó hóhérnak. Eöbe a hóhérmunkába bevonulni nem tanácsos.

Stoll: Ehhez tényleg kell egy csöpp hóhérvírus, meg egy szemer kislelkűség. A bölcs pedig nem tud hóhérolni.

Sturm: A hóhér pedig nem tud bölcselogni, hát rajta! Ha kell Dán nélkül, sőt — ha kényszerít, — hát ellene is.

Teleky: (Festő. A csoportos lép) Jóestét fiúk! (Pillanatnyi fessés csönd) Fiúk, ragyogó kedvem van!

Filip: Félek, hogy készültünk bebörülni.

Sturm: Nincs olyan boru, aminőt Teleky sikerrel üze lényje át ne járna.

Teleky: A „Forradalom” hasábjain más-kép imádják a tüzet.

Sturm: Igen, mert a tüzimádók az igazság poklára veszik a hasugságot. De te nem vagy tüzimádó.

Teleky: Éi, ti is csak gyújtogató páromanikók vagytok, cimborák. Félperceketek a mások hasugságát, hogy a magatokat ültessétek tőnre. Aztán majd elcsöppen a mi hasugságunk, hogy a téteteket perzsálja hamuvá. Est

mink úgy hívjuk, hogy: — a hasugságok körforgása

Stoll: Lázító cinizmus.

Filip: Vak, erőszakkal önszás.

Teleky: Ne bántsátok ezt a két oltári szentséget! A cinizmus tüzes szállánk Jézus keresztifájából...

Stoll: A hitokéből!

Teleky: (Csütítőlóg int) Az erkölcs pedig kötelem, de az önműs és szakoló valóság.

Sturm: A maróriumok történelme vigasztalóbb tanítást ad

Teleky: Az embert ösözöttön hajtsa, hogy kerülje a maróriumot és hogy keresse az örömszők forrását.

Sturm: Ez a fölfogás követel martírekat. A társadalmi haladás ezért gáol szétloccsant agyveődkön és megpattant izmokon!

Teleky: Lehet. De ez a hasugságok megbonthatatlan, örökös körforgása. És a ma elhamvadit hasugság — ismétlem — holnap újra élad.

Sturm: Nem igaz! Elhamvadit hasugság többé sosem kap lángra. A természet szivessébeu, ebben az újjáteremtő forradalomban minden megújodik, minden új erőre kap, csupán csak a hasugságok semmiülnek meg. Minden hasugság elpusztul, mert a hasugság-nak nincsen újjáteremtő forradalma. A hasugságok semmiből lettek, a hasugságoknak semmivé kell vániok!

kor Apponyi Albert gróf ut. Excellenciája át-
vette a színház ügyek vezetését, magánbeszél-
getésben felvetette azt a kérdést, hogy nem
volna-e jó az Operaházat párisi mintára bérbe
adni? De ez abszolút magánbeszélgetés volt és
ennek is az volt a vége, hogy a mi viszonyaink
között az Operaház bérbeadásáról szó sem le-
het. Azóta a kérdés még magánbeszélgetés for-
májában sem került többé elő.

A szerb trónörökös titokzatos utazása.

Küldöttség az orosz cárhoz.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 26

György herceg, Szerbia trónörököse
uton van, hogy fölkeresse az orosz cárt
és átadja neki Péter király kérés levelét,
amelyben Szerbia számára Oroszország
támogatását kéri. György ma kíséretével
Budapestre érkezett s ott az egyik kísé-
rője kijelentette, hogy a legjobb remé-
nyekkel eltelve mennek Oroszországba. Más
verzió szerint György leánykérőbe megy
Oroszországba, mert a cár rokonát kéri
feleségül. A titokzatosnak látszó utazás
részletei ezek:

A szerb trónörökös Budapesten.

Budapesti tudósítónk jelenti: György
szerb trónörökös Pasics Nikola volt szerb
minisztereinek kíséretében ma a keleti
pályaudvaron Budapestre érkezett. Fogad-
ására az állomáson Petkovics szerb fő-
konzul vezetésével megjelentek a buda-
pesti szerb konzulátus összes tagjai.

Mikor a vonat megállt, György a kocsi
ablakához lépett és hajlongva köszöntö
meg az óvációt, amelyben a pályaudvaron
várakozó nagyszámú közönség részesítette.
Azután a főkonzul és a konzulátus tagjai-
nak tisztelgését fogadta.

A legjobb reményekkel...

Egy hírlapíró beszélgetést folytatott Pasics
volt minisztereinkkel, aki a következőket mon-
dotta:

— A legjobb reményekkel utazunk Péter-
várra, hogy az orosz cárnak átadjuk Péter ki-
rály levelét, melyben Bosznia-Hercegovina an-
nektálása miatt a cár beavatkozását kéri. Is-
méltam, hogy a legjobb reményekkel utazunk
Pétervárra.

A hírlapíró megkérdezte, hogy mire ala-
pítja a biztató reményeket, mire Pasics ezt
válaszolta:

— Alapos okaink vannak, amiket termé-
szetesen nem árulhatunk el. Különbösen is a
berlini szerződés a hatalmak közös megállapo-
dása volt, amit egy államnak sem lett volna
szabad felforgatni. Szerbia jogaival él, amikor
az annexió ellen minden lépést megtesz.

Arra a kérdésre, hogy Milovanovics szerb
külgyminiszter utazása eredménnyel járt-e,
a volt minisztereink ezt mondták:

— En a legjobb híreket kaptam erről az
utazásról. A külgyminiszter újáról érkezett
kedvező jelentések csak annál jobban biztosi-
tottak minket, hogy Pétervárra menjünk a
szerb király levelével. Szóval nem igaz ama
híresztelés, hogy Milovanovics külgyminiszter
utazása sikertelen volt.

Pasics még meglegyezte, hogy egész Szer-
bia lakossága nagy kíváncsisággal várja a pé-
tervári utazás eredményét.

György herceg és Pasics körülbelül egy
óra hosszat tartottak a pályaudvaron, azután
tovább utaztak Pétervár felé.

György herceg — háztűznézőben?

Pétervárról táviratozzák: Itt azt beszé-
lik, hogy György szerb trónörökös ház-
tűznézőbe jön a külön követséggel Péter-
várra. Altitólag Marina nagyhercegnőt,
Mihailovics Mihály nagyherceg legidősebb
leányát, vagy Konstantinovics Konstantin
nagyherceg leányát, Tatjana nagyherceg-
nőt fogja megkérni.

Szigoru intézkedések.

Zágrábból jelentik: A szerb trónörökös
utazása alkalmából szigorú katonai intéz-
kedéseket tettek. A magyar vasutvonalat,
amelyen a szerb külön követség és a
trónörökös utazott, minden esetre szigorú
katonai őrizet alá helyezték.

Szerb katonaképek Magyarorszá- gon.

Másik távirat szerint Zágrábban az a
hír terjedt el, hogy harminc szerb tiszt
hamis utlevéllel Ausztriába és Magyaror-
szágba utazott, hogy a fegyverküldemé-
nyeket Szerbiába dirigálják és az osztrák-
magyar hadsereg mozdulatait megfigyel-
jék. Uddig Mitrovicából, Zágrábból és Ra-
guzából érkeztek ide kémkedő szerb
tisztok.

A bolgár kormány lemondás előtt.

Párisból táviratozzák: Szófiából érkezett
jelentés szerint Malikov bolgár minisztere-
nek beadta a kormány lemondását. A kabinet
súlyos dilemmába jutott: vagy fel kell hagyni
rövid állásponyjával a keleti vasúti dolgában,
vagy meg kell üzenni a háborút.

Ferdinánd bolgár király még nem döntött
a lemondás dolgában és azt kívánja, hogy a
Malikov-kormány legalább a költségvetés el-
intézéséig maradjon meg hivatalában. Mind-
azonáltal a kormány lemondása csak rövid idő
kérdése, mert általános az a meggyőződés,
hogy egy új kormány könnyebben jutna meg
egyezésre Törökországgal.

Ujabb tüntetések Belgrádban.

Belgrádból jelentik: Madélután a nemzeti szin-
hán előtt a belgrádi nők által összehívott tiltakozó
meeting volt Bosznia és Hercegovina annexiója el-
len. A gyűlésen mintegy 10.000 nő férfi részt
vett. Az egyhangulag elfogadott határozatban a szerb
népet felszólítják az osztrák magyar és a né-
met áruk bojkottálására. Ezenkívül Franciaország,
Angolország, Oroszország és Románia női rez
intézett memorandumot olvastak fel, amelyben
kérik azok támogatását Ausztria Magyarország
erőszakos eljárása ellen. Végül a tüntetők, kik-
nek száma időközben jelentékenyen gyarapo-
dott, az angol, török, francia és orosz nagykö-
vetség, a királyi és trónörökösi palota, vala-
mint Vukovics vojvoda lakása előtt viharos
óvációt rendezett.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi R. Kóczy Társaság október
28-án szerdán este 7/8 órakor a „Magyar
Király” vendéglő helyiségében III. évi közgyű-
lését rendezte.

Tárgysorozata a következő: „Rákóczi Rodostó
ban” énekszám, Gyurkovits A. teljes zenekarának
kíséretével s Ladiszlav J. színművész vezetése mel-
lett éneklők a jelenlevők. Elnöki megnyitó. „Kiállt
Rákóczi”, szavaltat. Előadja Lászlav F. „Megemléke-
zés II. Rákóczi Ferenc haláláról”, Mikes Kelemenről,
felolvassa Gérecz Károly real isk. tanár. Evi jelentés
előterjesztése. Pénzüri jelentés a vagyoni álladé-
król. Számvizsgáló bizottság jelentése Alapszabályok
letárgyalása. Esetleges indítványok. Tisztújítás. El-
nöki zárás. Onálló indítványok a közgyűlés előtt 3
nappal írásban jelentendők be az elnökségnek.

A vaggongyár közgyűlése.

689,000 korona nyereség. — Új befektetések a gyárban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26

Tizenhatodik évi rendes közgyűlését
tartotta vasárnap délelőtt az aradi Weitzer
János vaggongyár részvénytársaság. Kivá-
lító bizonyítéka volt e közgyűlés annak,
hogy Aradváros e gyártelepe új, virágzó
korszakba lépett. Az igazgatósági jelentés
és az 1907—1908. üzleti év mérlege szá-
mokban mutatják a vállalat nagy lendü-
letét. Négy millió korona alaptőkéjét és
689000 korona nyereséget mutat fel ez a
nagy küzdelmeket átélő gyár, mely né-
hány éven keresztül nem fizetett osztalé-
kot, ma pedig minden megerősítés és
mériegszépítés nélkül 25 korona osztalé-
kot ad. Ugyanazokban a nehéz években
a gyár 400 korona névértékű részvényeit
250-re kellett lebélyegezni, most pedig
ezek a részvények elérték a 400 koronán
felüli árfolyamot. Mindez az eredmény
jele annak, hogy az aradi vaggongyár ha-
nem is a legnagyobb ilyen gyára Ma-
gyarországnak, de mindenesetre egyike a
legjobban vezetett és legszebb jövőű ilyen
vállalatoknak.

Ennek a nagy fellendülésnek okai is-
meretesebb városunkban. A Schoeller-cég
akcióba lépése, a gyárnak e cég által tör-
tént felkarolása, a kereskedelmi igazgató
cőltudatos, kitartó és ekonomikus műkö-
dése, valamint a műszaki igazgató ráter-
mettsége és nagy képzettsége vitték erre
a helyes útra a vállalatot, melynek igaz-
gatósága — mint értesülünk — tegnapi
ülésén a gyár további rekonstrukciójához
szükséges 400,000 koronát újból engedé-
lyezte.

A vaggongyár vasárnapi közgyűléséről
itt következik tudósításunk:

A tegnapi közgyűlésen, melyet az Acsev
nagytermében tartottak meg, Fábry Sándor
dr. elnöklése alatt megjelentek a részvényesek
közül:

Neufeld Károly, Huse Alfonz, Giesecke Gusztáv,
Herzel Bernát, Nachtnébel Odön, Sármezey
Endre, Hegedüs László, Heinrich Sándor, végvári
Neuman Dániel, Bréda Viktor gróf, Walder Gyula,
Révész Adolf, Joób Gusztáv, Kell Lipót, Domány
József, Tenner József, Golschmidt Sándor, Lusztig
Armin, Müller Gyula stb.

Fábry Sándor elnök először a közgyű-
lésen a megjelent részvényeseket és a jegyző
könyv hitlesítésére felkérte végvári Neuman
Dániel és Domány József részvényeseket. Joób
Gusztáv olvasta fel ezután az igazgatósági je-
lentést, melyből kiemejték a következő érde-
kes részeket:

Tekintve azon jelentékeny nehézségeket, me-
lyekkel az anyagbeszerzés az egész lefolyt esztendő-
ben járt s amelyek nem csak akadályokat gördítet-
tek munkálataink elé, hanem a gyártást tetemesen
meg is drágították, az elért eredmény kielégítőnek
tekinthető, mert hisz a fenti akadályok a rendszeres
üzemet meghiúsították és sok esetben a szállítási
határidő betartása is lehetetlenné vált. A kedvező
eredményt nem egyedül vagonépítő osztályunk
érte el, hanem hozzájárultak ehhez az egyéb üzem-
ágak is, melyek rendelkezéssel megfelelően el voltak
látva. A Vaggongyár r. t. Sopron-Gyaz cégnek bir-
tokunkban levő 1250 darab részvénye az előterjeszt-
telt mérlegben névértékkel van felvéve; ezen vál-
latat a lefolyt üzletévben az előző évi 8% kal szem-
ben 10% osztalékot fizet, mely az előterjesztett
mérlegben szintén befoglaltatik. Gyárépületeink új-
jáépítését, valamint a gépészeti berendezés megújít-
ását teljes eréllyel fogantatosítottuk. Ezen beruhá-

zasi munkálatok, a Kovácsmühely, szarító kamra és néhány gépészeti munkálat kivételével, melyek még fogantatandók, oly előrehaladott állapotban vannak, hogy a vagonépítő osztály újraépítése előreláthatólag a jövő év őszén teljes befejezést nyer és ekkor gyártásunkat már teljesen korszerű berendezéssel, racionálisan eszközölhetjük.

A szármadásokból látható, hogy a tiszta nyereség a 87.700 korona alapszabályszerű leírás s a segítő alapok kamatoztatása után 614.813 09 korona, melyhez hozzáadva az 1906/1907. üzletévi nyereség áthozatát, összesen 689 073 51 korona áll a t. közgyűlés rendelkezésére.

A gyárigazgatóság humanitására vall, hogy a nyereségből a hivatalnokok segélyalapjára 30.000 koronát, a munkásjóléti intézmények tartalékálapjára 20.000 koronát irányzott elő.

A közgyűlés a felolvasott jelentést, valamint a felügyelő bizottság jelentését egyhangúlag tudomásul vette és a felmentvényt Fábry Sándor elnök indítványára az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak megadta.

A tiszta jövedelem felosztását az igazgatóság indítványára a közgyűlés a következőkben állapította meg:

1. A tartalékalapnak alapszabály szerint 2 százalékkal való gyarapítására 12 296 26 K. 2. 16000 drb. részvény után (5 százalék = 12 50 K) osztalékképen 200.000 K. 3. Az igazgatóságnak jutalékképen a múlt évről áthozott összeg levonása után jár 50 503 36 K. 4. Felülosztalékul 5 százalék 16000 részvény után 4 12 50, 200 000 K. 5. A felügyelő bizottság díjazása 2 000 K. 6. A tartalékalap rendkívül gyarapítására, miáltal ez a folyó évben 100.000 koronával, míg növekedni 87.703 48 K. A hivatalnokok segélyalapjára 30.000 K. 8. A munkásjóléti intézmények tartalékálapjára 20.000 K. A jövő üzleti év számlájára átvendő maradvány 58.570 15 Kor.

A közgyűlés után egyhangúlag megválasztotta a felügyelő bizottság rendszer tagjaivá Hegedűs Lászlót, Waldor Gyulát és Bévész Adonát. Párttag lett: Doros Vidó.

A közgyűlés az elnök éljenzésével véget ért.

Tudós a tébolydában.

Az üldözés áldozata?

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 26.

Az élőhalottak szomorú birodalmába, Lipótmezőre került ma egy magyar tudós, akinek idegzetét tönkretette a sok évi fárasztó kutatás. A tudós üldözési mániába esett és tisztviselő társait a legképtelenebb vádakkal illette, míg most megállapították róla, hogy elmebajos.

A tragikus esetről budapesti tudósítónk a következőket jelentí:

Máthé Sándor dr.-t, a budapesti egyetemi könyvtár első őrét ma beshálították az őríttek házába. A rendőrség konstataulta, hogy Máthé egy ízben már volt Lipótmezőn, akkor meggyógyult, most azonban újból teljes erővel tört ki rajta az üldözési mánia. Hivatalában az utóbbi napokban olyan izgatottságot tanusított, hogy nem lehetett vele együtt dolgozni. Ferenczi Zoltán, a könyvtár igazgatója ekkor intéskedett, hogy Máthét tébolydába helyezék el.

Nagy Miklós földbirtokos, Máthé unokafivére azt állítja, hogy Máthé, aki a könyvtár egyik legkiválóbb, legponosabb tisztviselője volt, előléptetés miatt jogtalan és méltatlan mellőzésben részesült és e miatt elkeseredése juttatta az őríttek házába. Ferenczi haragudott Máthéra és lépten nyomon a dőre. Nagy Miklós azt is elmondotta, hogy amikor Apponyi beszámolójára Jászberénybe utazott, Miksa Imre képviselő társaságában felkereste a minisz-

tert és panaszkodott neki az ellen a bánásmód ellen, amelyben Ferenczi Máthét részesíti. Apponyi ekkor kijelentette, hogy információja szerint a könyvtárost közveszélyes őrítnek tartják.

A megtámadott Ferenczi Zoltán, az egyetemi könyvtár igazgatója úgy nyilatkozott, hogy Máthé, mint azt az orvosi vizsgálat is megállapította, csakugyan őrült, üldözési mániában szenved és ezért a többi tisztviselők ellen a kultuszminiszterhez számtalan feljelentést tett olyan ügyekben, amelyek, ha igaznak bizonyulnak, a legsúlyosabb büntetéssel követhetőkkel jártak volna. A vizsgálat azonban mindannyiszor kiderítette, hogy a vádaknak semmi alapjuk sem volt. Ekkor azután rájöttek Máthé betegségre, melynek következtében most tébolydába kellett szállítani.

Onku Miklós beszámolója.

Népgyűlés Nagyhalmágyon. — Távirat a királynak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

Az aradmegyei román nemzetiségi képviselők már az elmúlt hónapban megtartották beszámolójukat, csupán Onku Miklós dr.-nak, a nagyhalmágyi kerület képviselőjének beszámolója volt hátra. Tegnap ez a beszámoló is megtörtént Nagyhalmágy községben, ahol ez alkalommal a kerület választói a gyűlésen bizalmat szavaztak úgy a képviselőjüknek, mint a nemzetiségi pártnak.

A beszámolóról nagyhalmágyi tudósítónk jelentése alapján a következőkben számolunk be:

Onku Miklós dr., a nagyhalmágyi kerület országgyűlési képviselője vasárnap tartotta beszámolóját a község főterén. A gyűlésen, amelyen a hárság képviselőiben Schauer Gábor dr. szolgabíró jelent meg, László Kornél kerületi esperes először. Megnyitó beszédében üdvözölte Onkut és felkérte beszámolója megtartására.

Onku beszéde elején betegségével mentgetőzt, amely megakadályozta, hogy az utóbbi időben parlamenti tevékenységét fejtsen ki s a pártéletben élénkbb részt vegyen. Azután a progresszív adónak behozatalát sürgette. Mítelte Andrássy pluralitások választójogi reformját és kijelentette, hogy annak törvényerebe emelkedését a nemzetiségi párt minden rendelkezésére álló eszközzel meg fogja akadályozni. Birálta Apponyi népiskolai törvényét s végül jószándagra, mértékletességre, az alkoholtól való tartózkodásra intette a népet.

A beszámoló a választók nagy éljenzéssel fogadták. Ezután Goldis László dr., máriaradnai képviselő beszélt a pluralitás ellen és sürgette, hogy a közigazgatás élére a nép nyelvén értő tisztviselőket állítsanak. Beszélt arról is, hogy a választóreformban meghagyták az alkotmányos költségeket. Itt Schauer szolgabíró közbeszólt:

— Kérem az elnök urat, figyelmeztesse a szónokot, hogy ne kritizálja a törvény tervezetét, mert különben kénytelen leszek megvonni a szót.

Goldis ezt felelte:

— Hát kinek volna joga a törvényeket megbírálni, ha a képviselőnek nem?

Ezzel az incidens el is simult.

A választók nevében Pap Tivadár dr. nagyhalmágyi ügyvéd köszönetet mondott Onkunak s a román nemzetiségi pártnak eddig kifejtett működésükért.

László esperes záró szavával ért véget a gyűlés, amelyből a királynak hódoló táviratot küldöttek. Este táncsal egybeköltött banket volt a kerület képviselőjének tiszteletére.

Városi villamos telep Aradon.

A közgyűlés határozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

Ha olyan erélylyel hajlja végre a tanács a közgyűlésnek ma hozott határozatát, mint a milyen egyhangú lelkesedéssel mondotta ki a törvényhatóság, hogy megszakít minden további tárgyalást az aradi villamvilágítási részvénytársasággal s utasítja a közlekedési bizottságot egy önálló városi villamos telep felállításának előkészítésére, akkor két év múlva a város saját telepének válik fogyasztójává. Vajjon a magánfogyasztás olcsóbb lesz-e, mint ma, arra választ még nem adhat senki, mert hát a víz nem lett olcsóbb azáltal, hogy a vízmű városi kezelésbe került, a lovasut forgalma fokozódott, noha városi autobuszok gördülnek végig a főuton, az igaz, hogy magasabb viteldijjal, mint a lovonat. Ideálisan szép gondolat a városi villamos telep létesítése, csak kívánatos, hogy több szerencsével létesüljön, mint amennyi az eddig alkotott városi üzemekre mosolygott.

A közvilágítási szerződés hónapokig vajudó kérdését tehát a mai közgyűlés radikális módon oldotta meg. Hosszu és néha szenvedélyes vita után elvetette a törvényhatósági bizottság a tanács javaslatát, nem fogadta el azokat a prozozíciókat, melyeket, mint azt megirtuk, a közlekedési és jogügyi bizottság együttes ülésén hozott és Bácskai Béla indítványára nem köt szerződést a világitást ellátó társulattal, hanem az alapszerződésben kikötött jogokkal él és felszólítja a társulatot, hogy ez alapon lássa el a világitást. Közben pedig készül az önálló városi villamos telep létesítésére.

Egyszerűbb lenne ugyan a társaság telepének megváltása, de erről már a közös műhely megalkotásakor lemondott a közgyűlés, odamódosítva a szerződést, hogy a műhely ellátása fejében 1915-ig nem váltja meg a társaság gyárát.

Az előzmények.

A hónapok óta husódott tárgyalások a közlekedési bizottságnak csütörtökön tartott ülésén élestedek ki.

Tegnap már köztudomású volt városi képviselői körökben, hogy a mai közgyűlésen erős akció indul meg ez irányban s hogy Fodor Zalmond indítványt fog benyújtani, amelyben sürgeti a városi villamosművek létesítését. A hangulat egy nap alatt kialakult s a mai közgyűlésen az összes szónokok sajos tetszéssel találkoztak, ha kijelentették, hogy a tanács javaslatát nem fogadják el, mert a társulat által nyújtott hétezer koronás engedményt nem találják elég rekompenzációnak azért a nyolcfillérért, amelyet a magánfogyasztó egy hektovattóra fogyasztásért fizet.

Sealati Arnold dr., a vita első szónoka ezt számokban is kifejezte. Azért nem fogadja el a tanácsi javaslatot, mely tízezer szerződés kötését ajánlotta évi huszezer korona általán ár fejében, mert — ugymond — ha tíz év alatt hetvenezer koronát takarít is meg a város az engedmény révén, a polgárrág legalább három-

százszor koronával fizeti túl emelje alatt a villa mosvilágítás a lakásában.

Az alszámvevő adatai.

Wieser Aladár a tanács javaslat elvetésén kívül egészen új kiindulási pontot ajánlott a szerződés megkötésére. Az általán árt nem tartván az alapszerződés szerint megjelölt számlálás módosításnak, rámutatott arra, hogy ha a város a tényleg fogyasztott villamennyiséget fizeti a 4-8 fillér egységár szerint, akkor a szerződés felételeinek szigorú betartása mellett sokkal többet takarít meg, mint a társaság által felajánlott hétézer korona. Széles alaprakított statisztikai adatok segítségével érvelt a mellett, hogy minderről, ahol villamos telep van, olcsóbb a közvilágítás, de meg a városok mint magánfogyasztók is olcsóbban kapják az áramot, mint Arad. Székesfehérvár például 38 ezer koronáért, egymillióöttszázszázszor kevesebbet kap egy megáncégtól, míg Arad húsz ezer koronáért használatot. Azt indítványozta, hogy a kérdést vegyék le napirendről s egy kiküldendő bizottság vizsgálja meg, vajjon a részvénytársaság az alapszerződés 34. szakaszának megfelelően úgy rendezte-e be telepét, hogy az üzemeltetés megtakarításnak megfelelően a hektovatonkénti egységárat az összes alap áramegységáráknál lecsökkentse.

A közgyűlés élhaja.

A közgyűlés hangulata már ekkor kiakult. Általános helyeslés fogadta az indítványt. Azonban néhány eldőlől már másféle megjegyzések is hangzottak:

— Nem kell szerződés, állítsuk fel a városi villamstelepet!

És a teremben elhangzott jelszavak fokozásaként állott fel Fodor Zsigmond, hogy egyszerre két indítványt állítson szembe a tanács javaslattal. Az egyik, melyben már a városi villamosmű felállítását követeli, szintén halasztó természetű és új tárgyalást ajánl a társasággal, de csak öt évre kötendő szerződés céljából. Rövid idő kell Fodor szerint a városi telep felállítására. Kimutatta, hogy a város körülbelül százszor koronát költ világításra s ezt a saját telepe számára biztosíthatná, mely jó kezelés mellett ép úgy hasznos hajó vállalat lehet mint a Debrecenben, Győrben, Temesvárott és más városokban létesített városi villamosmű. Ha azonban nem akarná ily radikális módon megoldani a város a kérdést s a közvilágítás ellátását még is a társaságra akarná bízni, akkor csak annak határozott hangulatozása mellett tegye meg, hogy a társaság köteles az ivóvízvezetékénél az eddigi szerződésben biztosított 1000 gyertya erejű fényt szolgáltatni, köteles az alapszerződés 15. pontja értelmében a belvárosban díszes sodrony tartó oszlopokat állítani s a magánfogyasztóknak az áramot hat fillér maximális áron szállítani.

Mit mond a polgármester?

A közgyűlés ekkor már hallani sem akart engedelményekről. Egyszerre radikális lett s Fodor első indítványa felé hajlott a többség.

Az elnöklő *Varjassy* Lajos polgármester a tanács javaslatát azsal akarta elfogadhatóvá tenni, hogy az a villamos telep létesítésének pénzügyi nehézségeit hangoztatta s azt mondta, hogy addig is kell világítani, míg a villamos telep elkészül.

Bácskay indítványa.

Erre *Bácskay* dr. felelt meg, aki azt indítványozta, hogy épen erre a körülményre való tekintettel kötelezze a város a társaságot, melylyel szerződést többé nem köt, az alapszerződésben biztosított módokon a világítás ellátására s a közlekedési bizottság pedig utasítandó a városi villamstelep előkészítésére.

Reisinger és *Nemess* dr. felszólalásai után, amelyekben a tanács javaslat elvetésére kéri a közgyűlést, *Bácskay* dr. indítványát fogadták el.

Az aradi ezred telefon-osztálya Szerbia határán.

A nagy katonai titok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26

A fenyegető balkáni események, ha még eddig háborút nem is hoztak, de állandóan sakkban tartják a monarchiát. A néha néha felhangzó békes híreket minduntalan egy-egy mozgósításnak, vagy forrongásnak hirtelen cáfolja meg. Most például a fenyegetett bosnyák határról is komoly hírek érkeznek.

E hírek magyarították meg azt a nagy jelentőségű eseményt, mely ma reggel történt az aradi várban. Az aradi 38. gyalogezred ugyanis még tegnap délelőn parancsot kapott, hogy az ezred kebelében szervezett tábori telefon-osztag *Wilk* Herman hadnagy parancsnoksága alatt ma reggel 9 órára álljon készen és teljes felszereléssel *Temeskubinba* utazzék. E parancs értelmében a telefonosztag ma reggel el is utazott *Temeskubinba*.

A telefonosztag hirtelen elutazása általános feltűnést keltett ott, ahol tudtak ez utazásról. Bár katonai körökben megtagadták a tekintetben minden felvilágosítást, sikerült megtudnunk a következőket:

Az aradi ezred telefonosztagának *Temeskubinba* való rendelését a bosnyák határ veszélyezett helyzete követelte meg. E határon fekvő falvak lakosságát állandóan nyugtalanítják a közelben portyázó szerb bandák, melyek most lázadásra akarják bírni a határszél lakosságot. E nyugtalanító hírek tudomására jutottak a monarchia hadvezetőségének. A hadvezetőség ezért most minden oldalról megerősítette az anektált tartományok határszélén elhelyezett katonaságot és különösen erős megfigyelő osztagokat állított fel, hogy a hírszolgálatot a komoly időben gyorsá és megbízhatóvá tegye. A hírszolgálat legelőkeltebb eszköze a hadseregben az úgynevezett tábori telefon-osztagok, amelyek az egyes gyalogezred kebelében vannak szervezve. Alig néhány év óta kísérletezik a hadvezetőség ez osztagokkal, melyek a legegyszerűbb módszer mellett is 25-30 kilométernyire viszik a híreket a legnagyobb gyorsasággal. Az osztagok a sürgöny- és telefonszerkezet elmés kombinációjából álló készülékekkel vannak ellátva, melyeket a katonák övére csatol és azokkal még ott is közvetítik a hírt, ahol a rendes telefonszolgálatot valami zavar lehetetlenné teszi.

Az aradi osztag, mely 31 emberből áll, már a déli határon, *Temeskubinban* van, hogy szükség esetén a fenyegetett vidékek rendelkezésére álljon.

Mint értesülünk, *Dietrich* ezredes szigorú utasítást adott, hogy ez a 31 ember senkiel, még a szülőknek se árulja el, hova vezényelte őket a katonai parancsnokság.

Es kissé különös, mert elvégre a szülőnek joga van azt tudni, hogy hova viszik a fiát.

Különbben is komikus ez a nagy titkolás, mert ıme mégis kiskivárgott a nem is olyan nagy esemény híre. Kevesebb titkolással, kevesebb blamáss érheine a parancsnokságot.

Csernoch püspök a felekezeti békéért.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 26.

A Katholikus Népszövetség temesvári csoportja vasárnap délután nagygyűlést tartott a temesvári Vigadó nagytermében.

A gyűlésnek az kölcsönzött különös érdekességet, hogy azon *Csernoch* János dr. megyéspüspök elnökelt, aki ezuttal először lépett a polgárság fóruma elé. Beszédében hangulatozta, hogy hitében megerősöve tért haza az örökvárosból, ahol a szeretet érzelme lelkesítette a magyar hívőket: a római egyház és édes magyar hazánk iránt.

A Vigadó zsufolásig megtelt közönsége viharos tapsal és éljenzéssel fogadta a püspök megnyitó beszédét.

A gyűlésről tudósítónk a következőket jelenti:

A Kath. Népszövetség temesvári gyűlése vasárnap délutáni félnégy órára volt kitűzve a Vigadó nagytermében, amely a jelzett időre teljesen megtelt. Négy óra tájban érkezett *Csernoch* János dr. megyés püspök, akit a közönség lelkes éljenzéssel fogadott. Amikor a püspök a terembe lépett, a jelenvoltak felállottak. *Kovácsics* Gyula árvasszéki elnök elnöknek *Csernoch* János dr. megyés püspököt üdvözölte. *Csernoch* János dr. megyés püspök erre a következő megnyitó beszédet mondotta:

— Örömmel teszek eleget a hozzám intézett felszólításnak annál is szívesebben, mert az kötelességem. Ahol hűveim vannak, ott kötelességem nekem köztük lenni: szegyelem magam, ha azt a mozgalmat, amelyet hűveim kezdeményeztek, nem pártfogolom és abban egész lélekkel és őszinteséggel részt nem vennék. (Éljenzés.) Csak most jöttem haza az örök városból, és ott, mint máskor, ez alkalommal is láttam, hogy mit tesz a hit, ahol mindnyájunkat, annak dacára, hogy más nyelvet is beszélünk, mind lelkesített egy érzelme, a szeretet érzelme a római pápa iránt és a szeretetérzet a mi közös anyánk, Magyarország és hazánk iránt. Ennek mi kifejezést is adunk minden lehető alkalommal és a vatikáni templom hatalmas ivoltozatai alatt szintén visszhangzott az: Isten áld meg a magyart! Ezzel a lelkesedéssel tértem vissza és jöttem segíteni az önök szervezkedését. Nem akarunk szervezkedésünkkel támadni senkit, mi csak a hitünket, a meggyőződésünket akarjuk megvédeni az esetleges támadásokkal szemben. Mi nem akarunk senkivel sem háborút. Mi testvérek vagyunk mindnyájan Krisztusban és a testvériség ezen szent jegyében akarjuk működésünket megkezdeni.

Leikes és hosszantartó éljenzés követte a püspök figyelemmel hallgatott szavait, amelyek után *Huszár* Károly szerkesztő mondott beszédet.

Blaskovics Ferenc apátkanonok azután német nyelven méltatta a Kat. Népszövetség feladatát és célját.

Zboray Miklós orsz. képviselő volt az utolsó szóhoz, aki nagy szónoki hűvel szállt szóra a szövetség eszméért.

Csernoch János dr. püspök zárószavaival ért véget a nagygyűlés:

— Mindnyájunk érzelmeinek és hálájának adok kifejezést — rekesztette be a

gyűlést az egyházfejedelem — amidőn a tisztelt vendégeknek, akik meglátogattak, az értekezlet nevében ezennel köszönetet nyilvánított. Köszönöm egyúttal Temesvár város lelkes polgárságának, kedves hűveimnek, hogy oly nagy számban szívesek voltak résztvenni a gyűlésen és kívánom, hogy az elhintett mag jó talajra essék és jobb gyümölcsöt hozzon. (Zajos éljenzés.)

A mindvégig lelkes hangulatban lefolyt gyűlés a Hymnus eléneklésével ért véget.

Keresztény és zsidó kisasszonyok szervezkedése.

Nagygyűlések a fővárosban.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 26.

Tegnap Budapesten a nők sokat beszéltek. Három gyűlést is tartottak, amelyen nők vitték a szót.

A Szent István Társulat nagytermében alakuló gyűlést tartottak a keresztény nőtisztviselőik.

— Mi keresztény feministák vagyunk, — mondotta Seissich Irma kisasszony, — már K. István urunk is feminista volt, mert ő szabadította föl a nőt. Mi nem akarunk egy úton haladni azokkal, kik a vallást semmibe se vessik.

Farkas Edit kisasszonynak le ez volt a vezérmotívuma:

— *Keresztények vagyunk, keresztények akarunk maradni!*

Wilhelm Szidónia a „zsidó” feministák részéről beszélt. Főszóvalását türelmetlenül fogadták.

— A vallás, — mondotta Wilhelm kisasszony, — magánügye az embernek. A Nőtisztviselők Országos Egyesülete már tizenkét év óta dolgozik eredményesen, de a vallást csakhamar bolygatta.

— Eppen ez a baj, — jegyezte meg Glesswein Sándor kanonok ur, — a vallást mindenképp magával kell vinnie az embernek.

Igy hát megalakították a Keresztény Nőtisztviselők Egyesületét.

Ugyanebben az időben a régi feministák is gyűléseztek. A nők pályaválasztásáról esett szó.

Glücklich Vilma, Elischer Gyula dr. és Myrkoroly Gézné beszéltek.

Valamennyien arról beszéltek, milyen nehéz a nő élete.

A szervezett szocialista munkásnők gyűlésén Gárdos Mariska beszélt.

— Föl kell emelni tiltakozó szavunkat — mondotta — a tőke kizsákmányolása és alkalmazottal sorsa iránt való nemtörődömsége ellen. A Mária utcai katasztrófának, amelynek négy fiatal munkásleány lett az áldozata, szintén csak a tőke kapzsisága volt az oka. Szervezkedni kell a munkásnőknek, mert a szervezetlenség útját sirgödrök szegélyezik. Ha meglesz az erő, a megrendíthetetlen női munkásszervezet, a Mária utcaihoz hasonló katasztrófától többé tartani nem kell, mert a női munkásság kényszeríteni fogja a munkaadót a legmesszebbmenő óvintézkedések megtételére.

Eszén még a plurális választói jog ellen

tiltakoztak és a nők szavazati jogát is reklamálták.

A rendőrség nagy sapparátussal vonult ki, de nem akadt dolga.

A szegény kegyelmes asszony.

Látogatás Latkóczyéknál.

— Fővárosi levél. —

A legszegényebb és a legszomorúbb kegyelmes asszony a nagy világon ma Latkóczy Imréné, ez az őszhajú, szép, öreg dáma, aki az életnek eddig csak a szépségeit ismerte és akinek minden gondja csupán az ő kis családi dominiuma volt, akit köztisztelőt, szeretet övezett, akihez a legelőkelőbbek is kézsókkal járultak és akinek a múltja, a jövője, a jelené, a családi életének nyugalmas melege, a jóléte, a békéje egyszerre roppant össze, rettenetes, szinte démonikusán megfélemlítő roppanással.

A József-utca felső részén, a mágnás negyed tiszta, csendes sarkában, a négyes számú ház kapuján ott a cédula:

A második emeleten négy utca, három udvari szoba, 2 előszoba, 2 cselédszoba stb. azonnal kiadó.

Fenn, a 11-es számú lakás ajtaján, ott van még a nyoma a levett névtáblának és már a lépcsőház folyosóján érzik valami súlyos tragédia, ami egy sikerekben gazdag életet rombolt le huszonnégy óra alatt. A csengetyű — ha becsenget az ember — nem szól. Minek is szóljon? Ki jön már ide? A kopogásra egy szakácsné féle cseléd nyit ajtót.

— Nincs itthon senki, kérem, — mondja sebesen. A kegyelmes ur elutazott, a kegyelmes asszony pedig Krencseyéknél van.

Krencsey Géza mérnök, Latkóczy Imre veje. A lakás kiadó, tehát megnézem. Nagy ebédlőbe nyílik az ajtó. Kisebb-nagyobb ládák leszögezve állnak minden zugban, a butorok szerteszét. Gyönyörű butorok, fejedelmi lakás. Négy egymásba nyíló, gyönyörű szoba az utcára. Antik díőta butorok, képek, szobrok. A jólét, a pompa jelét minden darabon látni. A cseléd magyaráz.

— Három szoba van az utcára, három kijárat. Kettő az udvarra, egy a lépcsőházba.

A pusztulás szaga szinte belecsap az ember errába. Itt valaki meghalhatott. Itt talán ketten is meghaltak. — Ez a kegyelmes ur szobája. Ez a kegyelmes asszonyé.

Köszönöm, láttam mindent. Gyerünk.

A Rákóczi ut 80. szám alatt lakik Krencsey Géza mérnök. A harmadik emeleten. A szobalány kinyitja az ajtót és ezt mondja: — a Krencsey nagyságos ur nincs itthon, a kegyelmes asszony ágyban fekszik, beteg, a nagyságos asszony nem fogad senkit.

Ebben a pillanatban egy fiatal asszony — sápadt arcú, szomorú szemű — dugja ki a fejét az előszoba ajtaján.

— Bocsanatot kérek. A kegyelmes asszonyt szerettem volna látni. Sajnálom, hogy beteg.

— Fekszik, beteg, nem fogadhat senkit. Leverte egészen az eset szegényét. A férjem elutazott egy mérnök kollegájával a vidékre. Ő gyakran utazik.

— Igen, értem.

Aztán elmondtam, hogy sokan vagyunk, akik mély részvétet érzünk az öreg kegyelmes asszony iránt, aki az összes ártatlanul bűnhődött emberek közül talán a legártatlanabban bűnhődik.

Egy mély sóhaj volt a válasz. Egy sóhaj, mely a távol stájer hegyek felé szállt, a lassaitz hőhei szanatórium felé, ahol talán épp ebben a pillanatban nyomta meg egy reszkető, öreg kéz a revolver ravaszát...

Elítélt izgató.

Izgalmas incidens a borsjenői járásbírósnál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 26.

Izgalmas jelenetet rögtönzött egy román földműves a múlt év áprilisában a borsjenői járásbírósnál épületében, ahol a bírót kiassá ittasan szidta és mocskolta a magyarokat s izgatott ellenük. A dühöngő embert ott nyomban letartóztatták, ma pedig az aradi törvényszék ítélkezett felette és súlyos fogházbüntetést szabott reá.

A múlt év április hetedikén Sztana Tódor földműves egy polgári ügyben tanúként volt bűrdéve a borsjenői járásbírósnál. Mikor az ő kihallgatására került a sor, a tárgyalást vezető járásbíró előtt oly tiszteletlenül viselkedett, hogy a bíró kénytelen volt pénzbírsággal sújtani. Az italtól amugy is felhevült Sztana említett anyira feldühösödött, hogy kirohant a folyosóra s az ott várakozó románok előtt így kiabált:

— A magyarok mindig bántják a románokat. A bíró a magyaroknak fogja pártját, de mi románok többségben vagyunk és el fogjuk őket pusztítani.

A nagy iármára kijött a bíró is hivatal-szobájából és figyelmeztette Sztanát, hogy ne csináljon botrányt a bíróság épületében. De az ittas román nem hallgatott el, sőt a járásbíróra is ráförmedt:

— Csak fogja be a száját, maga is olyan, mint a többi magyar, megölné a románokat.

A bíró ekkor utasítást adott Sztana letartóztatására, ami rögtön meg is történt és feljelentést tett az aradi ügyészségen ellene igaztás miatt.

Az aradi törvényszék Bittó József előklésével ma tárgyalta az ügyet. A vádlott részegségével igyekezett védekezni, de a bíróság a terhelt tanuvallomások alapján Sztana Tódort három hónapi fogháza ítélté.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Kedd: Boszorkány, dráma (B bérlet.)
Szerda: Dollárkirálynő, operett (C bérlet.)
Csütörtök: A Remény, tragédia. (A bérlet.)
Péntek: Kutya van a kertben, bohózat. Bemutató előadás. (B bérlet.)
Szombat: Kutya van a kertben, bohózat. (C bérlet.)

* A hangversenyek. Megirtuk, hogy Deutsch Izsó dr. megfőbbezte a tanács ama határozatát, amely szerint hangversenyt csak délután 5 órától 8 ig lehet tartani. A főbbezés ma került a városi közgyűlés elé, amely napirendre tért fölőtte.

* Boszorkány. Sardou híres színműve, a Boszorkány kerül színpadra holnap. A címszerepet K. Kápolnay Juliska játssza, akinek ez egyik kiváló alakítása. A többi szerepet H. Harmath Józsa, Benkőné, Zalay Margit, Kun Irén, Kezler, Várnay, Dellé, Leövey, Ditról és Mártonfi játsszák.

* Kutya van a kertben. Ez a sokat mondó című bohózat lesz ennek a hétnek az érdekessége. A Vigaszínházban még mindig műsoron van ez a raffinált francia darab, amelyben egymást kergetik a kacagtató helyzetek és félreértések. A bohózat premiérje pénteken lesz.

* Borzalmas álom. Egyike a legszenzációsabb mozgófényképeknek az a karrikatura rajz, melyet az Urcia-színház mostani új műsorán bemutat. Szinte képtelen, de mindig ötletes dolgokat vet vászonra pár szenzációs vonással egy

láthatatlan kés. Kacagás nélkül lehetetlen végignézni ezt a képet, mely egyképen dícséri a fenomenális ötletet és a kinematográfot, mely igen pompásan adja vissza a kusza vonásokat. Az Úránia új műsora nagyrészt humoros képekkel áll, ezek olyan szórakozást biztosítanak a közönségnek, mely vetekszik a legjobb bohózat sikerével.

Jakab bácsi szónokol.

Avarfy Géza bemondja a kontrát.

A t. közgyűlésből.

A t. sőt az igen t. közgyűlés ma legelsőbben is egy mutatkozott be, mint aki a művészeteknek, mindenféle művészetnek halálos ellensége. (Kivéve a szónoklás művészetét, amelyet valóban tulságos jóakarattal támogatnak.) A közgyűlés egyre másra irgalmatlanul elutasította a művészeti ösztöndíjért folyamodó művésznövendékeket. Amikor Faragó Rezső néhány meleg szót szolt Illencs Lipót érdekében, Steiner Jakab, akit az ellenségei se rágalmazhatnak meg azzal, hogy sokat ért a művészeti kérdésekhez, haragosan kiáltott oda:

— Az én zsebemből ne menjen ő tanulmányra!

— Miért nem szereti Jakab bácsi Ilencset? — kérdezte Szalay Noldi.

— Mikor olyan torzképeket csinált rólam a Közlönybe.

— Nem oszadalom — mondta Szalay — mert hiszen az az Ilencs hü képeket szokott készíteni.

Most Faragó Rezső nagy költségvetési zuhanást adott a tanácsnak, adatokkal fölfegyverkezve szállott harcba, hogy a nagyfejűek elsodálkozva mondták:

— Ez ujságíró? Es még azt merik mondani, hogy az ujságírók fölületes emberek.

Kilényi János védekezett az aprehenzió ellen és panaszkodott.

— Egyetlen város se költ annyit a szegényekre, mint Arad, — mondta a főszámvévo.

— Bizony, bizony, nagyon sok pénzünkbe kerülnek a szegények; lassankint odajutunk, hogy rólunk is másoknak kell gondoskodni, — sopánkodott Avarfy Géza, a virillista.

Most nagy leleplezés következett. Somló Armin dr., az autobuszok és általában a városi gépjármű nagy ellensége, azt kifogásolta, hogy bizonyos dolgok nincsenek fölvéve a költségvetésbe. A nyelve megbotlott és a betűs nagy leleplezést szült. Somló ugyanis ezt mondta:

— Miért nincsenek fölvéve a költségvetésbe a gépjárművek?

— Micsoda üzelmek? — szisszent föl Szathmáry Károly, akit mellett Szalay Noldi, akit szendergéséből vertek föl, így kiáltott:

— Éljen az autobusz!

— Nincs most képviselőválasztás: Mit éljenzel? — szolt K'ss Fránci.

Majd ismét Somló akadékoskodott. Most meg már medvének mondta az autobuszt.

— Ne alkudjunk előre a medve bőrére — szolt.

— A medve bőrére csak inni lehet. Más bőrré szoktak alkudni, — viccelt Szathmáry.

— Én antialkoholista vagyok, azért nem iszom a medve bőrére.

A szesz, benzín és medve vitának Múlek Lajos vetett véget. Ő is kifogásolta a sok városi nyugdíjat.

— Más városokban fele annyit fizet a város nyugdíjakban, mint Aradon. Pedig az emberi élet mindenütt egyforma.

— Dehogy! Aradon gyorsabban élnek az emberek, tehát hamarabb kerülnek nyugdíjba! — mondta Éles Béla dr.

— Azután a szegények is sok pénzbe kerülnek a városnak. Egy szegényházi ápol: 275 korona 01 fillérjébe van Aradnak.

Már ekkor fölemelkedett Steiner Jakab. Még

legalább tíz percig kellett állnia, hogy szóhoz juthasson, de ő rendületlenül állt, sőt komoran állt.

— Valami nagyot akarhat most! — vélekedett Avarfy Géza.

Es csakugyan nagyot akart; olyan nagy beszédet akart mondani, hogy else bírja vele. Így hát csak részleteket adott belőle. Körülbelül ilyen összefüggéssel mondta el hatalmas szónoklatát az öreg Jakab bácsi:

— A múlt tanács, vagy hogy is fejezzem ki magam, hogy meg ne sértsem a tanácsot, — más képpen cselekedtet. Nem kellett volna a dolgokat úgy használni; nem kell Berlin után mindjárt Aradnak jönni, vagy Pest után Aradnak... Most már a hus is olcsóbb, a krumpli is, a zöldség is...

— Micsoda? Zöldség? — kiáltották, de ő komoran folytatta:

— Hát az autobusz! Mi lesz Gájjal? Az olajok még mindig nem járnak autobusszon. Fatal éveimben nem így volt... Akkor máshova is eljártam... Most nem is akartam eljönni, de Múlek ur hívott el!

— Mert Múlek nyilván mulatni akart! — sivitott Avarfy Géza a hangjából az irigységet ki lehetett érezni, hogy a Steiner gyönyörű beszédét nem ő mondhatta el.

Steiner itt megrótta Avarfy kollégáját.

— En nem isten kegyelméből vagyok itt, hanem polgártársaim kegyelméből.

Erre Avarfy röviden válaszolt. Eleg a beszéd jellemzésére annyi, hogy még tartalmasabb, tömörebb és érvekben gazdagabb volt, mint a Steineré. Ennél nagyobb dícséretet nem is mondhatunk róla.

Incidens a bécsi pályaudvaron.

Ferenc Ferdinánd és a szerb trónörökös.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 26.

A Pétervár felé utazó György szerb trónörökössel Bécsben érdekes incidens történt. Ahoz a vonathoz, amelyben a szerb trónörökös ült, hozzá volt kapcsolva Ferenc Ferdinánd trónörökös egy szalonkocsija is. Mikor Ferenc Ferdinánd megtudta, hogy a szerb trónörökös vele egy vonaton fog utazni, lekapcsoltatta kocsiját és később, a vonat elindulása után külön mozdonyral vitette magát tova.

A szerb trónörökös, mint Bécsből jelentik, ma este nyolc órakor teljesen váratlanul érkezett az osztrák fővárosba és a pályaudvarról a Kranz-szállóba hajtatott. Itt átöltözködött és egy félórai gyalogsétára indult, de a herceget senki sem ismerte fel. Kilenc óra tájban visszatért a szállóba és látogatást tett egy ugyanott lakó orosz követségi tanácsos neijénél, akivel azután egy egyfogatú bérkocsin visszahajtatott a vasutállomásra.

A szerb trónörökös szalonkocsija nem érkezett meg a kellő időben s így György kénytelen volt a vonat első osztályu kupéjában helyet foglalni. Ugyanezzel a vonattal kellett volna vadászatra indulnia Ferenc Ferdinánd trónörökösnek is, akinek szalonkocsiját már hozzá is kapcsolták a vonathoz.

Ferenc Ferdinánd hadsegéde időközben észrevette, hogy a vonattal György herceg is utazni fog és erről jelentést tett. Ekkor az utolsó pillanatban a szalonkocsit gyorsan lekapcsolták. A szerb trónörököst vivő vonat csakhamar utnak indult, Ferenc Ferdinánd pedig pár perccel azután egy gyorsan fűtött mozdonyral utazott tovább.

Sikkasztás vádja Latkóczy ellen.

Visszavont feljelentések. — Hozzák a holttestet.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 26.

A patika-panama szomorú véget ért főszereplőjének, Latkóczy Imrének holtteste már utban van hazafelé s a nyitrai családi sírboltban fogják nyugalomra helyezni. Egy bank százezer korona követelése erejéig lefoglalta Latkóczy minden ingé és ingatlan vagyonát.

Mint Grácból jelentik: Latkóczy holttestét tegnap felboncolták. Ennek megtörténte után a család nevében eljáró Krencsay mérnök intézkedésére a holttestet előbb fa, szután érkező koporsóba tették, a koporsót körös körül leolmozták, beszentelték s ma este külön vagonban utnak indították Budapest felé, ahova holnap délután fog megérkezni. A fővárosból a volt államtitkár holttestét Nyitra-ra viszik és ott a családi kriptában temetik el.

A család most minden erővel azon igyekszik, hogy az utolsó orvosi bizonyítvány és a boncolás eredménye alapján bebizonyítsa, hogy Latkóczy hosszabb ideje beszámíthatatlan megbajos volt. Ha ugyanis ez bebizonyul, az örvagy nyugdíjigényét feltétlenül megállapítják.

Azt is beszélik, hogy Latkóczy az öngyilkosságot nem a leleplezett gyógyszeriar-ügy miatt követte el, hanem azért, mert a múlt héten három újabb feljelentés érkezett ellene a rendőrségre. Hármán jelentették fel a volt államtitkár csalás miatt: egy főszámvévo, aki nyolcszer koronát adott neki, egy másik ügynök, akitől tízszeres koronát és egy kereskedő, akitől tízszer koronát vett fel valami miniszteriumi kijárásokért. Mindhármán azmal indokolták feljelentésüket, hogy Latkóczy olyan ügyek ellátásását ígérte meg nekik, amiket nem tudott és nem is próbált keresztülvinni, a pénzt azonban elfogadta. Ma délelőtt e feljelentéseket az illetők visszavonták.

Ma délelőtt a bírósági végrehajtó megjelent Latkóczyrak József utca 4. számú lakásán s lefoglalta a szobák összes ingóságait. A végrehajtás a Nyitrai Hitelbank százezer korona követeléséből ered, amelyet a pénzintézet Latkóczy ellen egy héttel ezelőtt peresített. E követelés erejéig lefoglalták Latkóczy villáját, nyitrai földjét és házát is.

TORVÉNYKEZÉS.

§ A Kuria az automobil balesetekről. A Kuria egy konkrét esetről kifolyólag kimondta, hogy az automobil tulajdonosa csak akkor szabadul a felelősség alól, ha ő bizonyítja, hogy a sérült hibája okozta a balesetet. Megokolásában a legfelsőbb bíróság kifejtette, hogy az automobilal való közlekedés által okozott káresetből kifolyóan az automobil tulajdonosát terheli felelősség külön tételes törvény által szabályozva nem lévén, ez a felelősség az általános magánjogi elvek alapján bírálendő el. Ez elvek szerinti az automobil-közlekedés folytán előálló következményekért a járómu tulajdonosa tartozik felelősséggel s így az ilyen veszedelmes járómu használata folytán bekövetkezett balesetnél ugyanaz a jogelv alkalmazandó, mint a veszélyes ipar üzeménél, vagyis a veszedelmes iparág üzője köteles bizonyítani, hogy a balesetet az ezt szenvedettnek saját hibája okozta.

HIREK.

Ünnepelt újságíró.

Banket Márkus Miksa tiszteletére.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 26

Márkus Miksa tiszteletére tegnap délelőtt diszebedet adott az Otthon Írók és Hírlapírók Köre. Az írókon és hírlapírókon kívül résztvett Márkus Miksa ünnepelésében közéletünk számos kitűnősége is. Persze, voltak felköszöntők is. Az elsőt Rákosi Jenő mondotta. Utána Beöthy Zsolt beszélt.

— Fiatal koromban — szólott — magam is újságíró voltam és ha esetleg ki is tanultam már az újságírás mesterségéből, nem tanultam ki az újságírók becsüléséből.

— Mert ezzel — folytatta — alkalmat adok arra, hogy visszavarázsoljam lelkem elé a régmúltidők emlékét, azt az időt, amikor még én is tagja voltam annak a céhnek, mely most egy kiváló tagját ünnepli kartársi szeretettel. Kérem önöket, lássák bennem kollégájukat.

Szterényi József államtitkár megköszönte az Otthon szíves meghívását.

Aztán Márkus Miksa állott föl szólásra. Ezt mondotta többek között:

— Ő felsége a magyar király után, aki a hírlapírás terén kifejtett tevékenységemet méltatta, ő felsége a magyar sajtó tüntetett ki — és nemcsak kitüntetett, hanem imé, udvari ebédet is ad tiszteletemre. Azt mondják (olvastam és csak citálok), hogy jó ember vagyok. Erre meg az a feleletem, higyjék el nekem, hogy nem érdemes rossz embernek lenni. Nagyon rossz üzlet, nagy rizikóval jár, míg ellenben, aki embertársainak a lehetőség szerint mindig rendelkezésére áll, igen csekély befektetéssel nagyon kamatozó tőkére tesz szert. Ma is, amikor már nem azt írják a lapokban, amit oly sokszor írtak kedves jó barátaim, hogy „fiatal, tehetséges hírlapíró“, mikor a fiatalság már elmúlt, amikor a tehetséggel már nem törődik senki, mikor már csak udvari tanácsos vagyok, — ma is csak azt hirdethetem, amit tizenhét éven keresztül tettem: „Újságírók, tartsatok össze, újságírók legyetek egymással jó barátságban, nézzétek meg azt, ki a ti mesterségetek ellensége, ki a barátja, a barátot támogassátok, az ellenséggel szemben ne ismerjétek kiméletet, ott vágjátok, ahol éritek!“

Márkus után még sok fölköszöntő hangzott el, mind Márkust ünnepelve.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 27-én az időjárás: Keleten éjjeli fagy, nyugaton elvélve csapadék.

— A közös pénzügyminiszter a függetlenségi pártban. Budapesti tudósítónk jelenti: Burián István báró közös pénzügyminiszter ma este fél 8 órakor látogatást tett a függetlenségi pártkörben, ahol csak igen kevés képviselő jelent meg. A minisztert Barabás Béla kalauzolta s mutatta be a képviselőknek, akikkel Burián élénken elbeszélgetett. Szóba került az annektált tartományok ügye is és Hédervári Lehel képviselő azt kérdezte, miért van oly kevés magyar tisztviselő Boszniában. Burián azt felelte, hogy nincs kevés magyar alkalmazott, bár lehetne több is.

Ez azonban nem a közös kormány hibája, hanem a magyaroké, akik közül kevesen jelentkeznek komoly és a követelményeknek megfelelő aspiránsok. A politikai kérdésekre kitérő választ adott a miniszter, aki fél kilenckor eltávozott a pártkörből.

— Andrányi Károly utca. A mai közgyűlés elhatározta, hogy a Vágóhid-utcának a Kossuth- és Illés-utcaik közötti részét Andrányi Károly nevével nevezi el.

— A piaci drágaság ellen. A város mai közgyűlésén szó esett a piaci drágaság megszüntetéséről is. A városi tanács ugyanis elnevezte a hatósági mészárszék föllállítását. Faragó Rezső a hatósági mészárszék föllállítását sürgeti, mert az a külföld több városában bevált. Főlemli, hogy a hatóság nem támogatja a drágaság megszüntetésére alakult intézményeket, így például a közös konyhát se, amely pedig valóban sokat tett a drágaság megszüntetésére. Lukácsy Lajos dr. a piaci szabályrendeletet sürgeti. Müller Károly kijelenti erre, hogy a piaci szabályrendelet most a belügyminisztériumban van. Ő már sürgette annak jóváhagyását, amit azonban csak a kofák elővétele jogának meghagyásával teljesít a miniszter. Elhatározta a közgyűlés, hogy megegyezzen megegyezzen a minisztériumban a piaci szabályrendelet jóváhagyását.

— Egy főkonzul öngyilkossága. Berlinből jelentik: Silas Macfailand amerikai főkonzul tegnap a gyorsvonat egyik első osztályu kocsijában, kevéssel Ludwigslust állomás előtt agyonlőtte magát. Az öngyilkosság okáról nincsenek teljesen tisztában. A konzul már régóta gyógyíthatatlan és gyakran igen nagy fájdalmakat okozó lábbajban szenvedett és úgy látszik azért lett öngyilkossá, mert attól félt, hogy betegsége miatt kénytelen lesz állásáról lemondani.

— A vaggongyár osztaléka. Az aradi Welter János vaggongyár részvénytársaság vasárnapi közgyűlésén elhatározta, hogy minden részvény után 25 korona osztalékot fizet. A részvények az Arad csanádi gazdasági takarékpénztárnál válthatók be.

— A panama-lovagok. Budapestről írják: A budapesti rendőrségen a vizsgálat Kunczék panamaügyében még legalább nyolc napig fog tartani. Hivatalosan a vizsgálatról semmit sem árulnak el, de annyi kiszivárgott, hogy a vizsgálatnak aligha lesz olyan eredménye, amely bírósági eljárást fog maga után vonni. Az érdekeltek mind tagadnak, bizonyítékokat csak Kuncz feljegyzéseiben lehetne találni, ezek szerint tőle kaptak egyesek pénzt vagy ajándékokat, de ezeknek elismervénye sehohsem szerepel és Kuncz is a leghatározottabban tagadja, hogy valakit megvesztegetett volna. Pénzt csak Rimancsy főmérnöknek és egy diurnistának adott, ezeknek is privát szolgálatokért. Az egyik tervet készítette, a másik máé. Sinder László rendőrkapitány tegnap két városi mérnököt hallgatott ki arra vonatkozólag, vajon Kuncz gyárában lehetett-e víznerő órákat készíteni, az anyag honnan kerülhetett stb. Ma Vosits Károly tanácsnokot hallgatták ki. A kihallgatás részleteiről mindaddig semmit sem lehetett meg tudni.

— A Lloyd költözködése. Vasárnap délután — mint előre jeleztük — rendkívüli közgyűlést tartott az Aradi Lloyd társulat. A közgyűlés célja tudvalevőleg az volt, hogy döntést hozzon a Városi-kávéház bérlőjével fennálló szerződés és a Lloyd helyiségének kérdése ügyében. Bing Vilmos elnöklété alatt igen nagy számmal

voltak jelen a közgyűlésen, mely a jelenlegi bérlőnek felmondását elfogadta és meghatalmazást adott a választmánynak arra nézve, hogy a beérkezendő bérlési ajánlatokat tegye tanulmányozás tárgyává, a legelőnyösebb ajánlattevővel igyekezzék megállapodásra jutni s a megállapodást konkrét javaslat alakjában legkésőbb a jövő év márciusában tartandó közgyűlés elé jóváhagyás végett terjessze be.

— Katonaszógot kér Borosjenő. A napokban az a hír érkezett Borosjenőre, hogy a nagyváradi honvéd gyalogezred egy zászlóalját a honvédelmi miniszter el akarja helyettesíteni más állomásra, mivel a nagyváradi honvédkaszárnya kicsi ahhoz, hogy az egész legénységet, kivált a tartalékosok bevonulása idején, magába fogadhassa. Ilyenkor barakkokba szokták a katonákat elhelyezni, amely állapot pedig idővel tarthatatlanná vált. Nagyvárad városa fel is szólított, hogy a kaszányát bővítse ki, azonban a város erre nem hajlandó. Most aztán Borosjenőn oly mozgalom indult meg, hogy a zászlóaljnak Borosjenőre leendő kihelyezését kérelmezze a község. Több képviselőtestületi tag már kérvényt is adott be a közgyűlésnek, s arra kéri a képviselőtestületet, kövessen el minden lehetőt, hogy ez a zászlóalj Borosjenőre kerüljön.

— Tömeges apáca avatás. Budapestről jelentik: A Ráday-utcai Mária Intézet kápolnájában, az „Isteni szeretet leánya“ apácák vezetése mellett, apáca beöltöztetés és fogadalomtétel volt szombatn délelőtt. Esztal huszonhárom leány lépett be az apácarendbe. A szertartást, amelynek nagy és előkelő közönség volt a tanúja, Kohl Medárd püspök végezte fényes segédettel.

— Megyebizottsági tagválasztások. A napokban Ecsken és Borsosbessen megyebizottsági tagválasztás volt. Borsosbessen Havassy Gyula erdőmestert, Ecsken pedig Telman Sándor dr. ügyvédet választották meg.

— A város ösztöndíjai. A törvényhatóság mai közgyűlésén a művészeti ösztöndíjért folyamodók közül csak Sztojka Anaszt nem útasították el, akiknek 600 koronát szavazott meg a törvényhatósági bizottság. A Herzska ösztöndíjat Bilich Gésának, a polgári iskolai ösztöndíjat pedig Ekenfeld Sándornak adta a közgyűlés.

— Az osztrák keresztényszocialisták győzelme. Bécsből jelentik, hogy ma volt a tartománygyűlés tagjainak választása, amelyen 54 kerület közül ötvenkettőben a keresztényszocialisták jelöltje győzött.

— Dömötör László síremléke. Tegnap volt az ünnepes elhelyezése Dömötör László síremlékének. A Kölcsey Egyesület állította fel a síremléket az elhunyt kiváló tanár és egyesületi titkár sírja felé a felsőtemetőben. A síremlék elhelyezésénél a családon kívül a megboldogult sok tisztelője vett részt. Az ünnepi beszédet Krenner Vilmos dr. tartotta a Kölcsey Egyesület nevében, melleg szavakban emlékezve meg a nemeslelkű, kiváló tehetségű tanár érdeméről. Jancsics Ferenc tanár a főreáliskola hátláját róta le, Eckhardt Ede pedig az egykori tanítványok koszorúját helyezte el a szép síremlékre.

— Vidéki lapok szövetsége. Budapesti tudósítónk jelenti: A vidéki függetlenségi lapok szerkesztői és kiadóintázményosai ma délután hat órakor a függetlenségi pártkörben Sas Ede elnöklésével értekezletet tartottak. Az elnök megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy a vidéki függetlenségi lapok és a függetlenségi párt többség között nincs meg az egységes kapcsolat, szükséges tehát, hogy a függetlenségi párt lapok szervezkedjenek a leendő újságírói szervezetekkel kapcsolatban a vidéki sajtó céljainak minél hatékonyabb szolgálatára. Többek

felvételét az értekezlet kimondotta a szövetség megalakulását.

— Az aradi új zsinagóga. Az aradi izraelita hitközség üzenhét tagu küldöttsége ma reggel *Nemess Zsigmond* dr. hitközségi elnök és *Vágóvölgyi Lajos* dr. főrabbi vezetésével Szegedre utazott. Az utazás szoros összefüggésben volt az aradi új zsinagóga tervezett építéssel és a bizottság célja a szegedi zsinagóga tanulmányozása volt. A küldöttség az A. G. R. V. kálvokocsián délelőtt 10 órakor érkezett meg a szegedi vasúti indóházba, ahol a szegedi hitközség elöljárósága már várta a vendégeket. A vasúti állomástól kocsikon a szegedi hitközség pilótájába hajtottak az aradiak. Itt várhalyi *Bócsa* Izsó dr. hitközségi elnök mórdozt üdvözlő beszédet, amelyre *Nemess Zsigmond* dr. szép szavakkal válaszolt. Ezután a templom megtekintésére került sor. A bizottságot a templom tervezője, *Baumhorn* műépítész és *Lőw* Imánuel szegedi főrabbi kalauzolták és megmutatták szakaszerű utbaigazításokkal. A küldöttséget nagyon meglepte a gyönyörű templom, amely valósággal remeke az építészetnek. Minderült a kék szín dominál benne. A gyönyörű freskóművek, amelyeknek mindegyike valamely ünnepe ábráról, ugyancsak nagyon meglepték az aradiakat, akik gyakran adtak kifejezést csodálkozásuknak. A templom megtekintése után a hitközség palotájának megtekintése következett; az aradi kiküldöttek ezután tanulmányozták a szegedi hitközség belső életét is. Délelőtt a palotában bankett volt, amelyen *Rózsa* Izsó dr., *Nemess Zsigmond* dr. és *Vágóvölgyi Lajos* dr. mondtak felkérő beszédet. A vendégek az est folyamán érkeztek vissza Aradra.

— Eljegyzés. *Janku* György mácsai gör. kel. felcserezi elemi néptanító eljegyzése *Dászkál* Iona kasszonyt, *Dászkál* Juszín mikalakkal plébános kedves és erényes leányát 3405.

— *Kell* Manó cég ajánlja hírneves keletgye *harisnyát és ruházat remekét* 3383

— Halálozás. Aradváros egy jónevű, széles körökben ismert polgára hunyt el vasárnap reggel. *Inokai Tóth* Lajos törvényhatósági bizottsági és iparkamarai tag, református presbiter halt meg, akiben az aradi iparosság egy derék, szorgalmas munkását vesztette el. *Inokai Tóth* Lajosnak *Andrássy* István levő szabóüzlete egyike volt Arad legkeresettebb szabóüzleteinek és maga *Inokai-Tóth* egy ideig a szabóiparosok szakszervezetének az elnöke volt. Az ötvennégy éves ember halála mélyen sujtotta nemcsak családját, hanem széleskörű ismerőseit is. Temetése ma délután három órakor volt a Wesselenyi utcai gyászházból, ahonnan nagy közönség kísérte a olasz újtárra.

Tragikus körülmények között halt meg a hónap 18-án Nagyváradon *Babessku* Emil törvényhatósági joggyakornok. Az Aradon is jól ismert ifjú a katonaságnál nemrég tífuszt kapott és a betegség következtében 18-án meghalt.

— Az örökbefogadott testvérek szerelme. *Nagyváradról* táviratozzák: Véres szerelmi dráma játszódott le a Bihar megyei *Andás* községben. *Márton* Menyhért uradalmi kasznárnak két fogadott gyermeke, *Márton* Odón, a magyarávári gazdasági akadémia hallgatója és *Farkas* Gizella kösött heves szerelme fejlődött. A fiatal ember, aki néhány nappal ezelőtt jött haza Magyaróvárról, felékenykedett a leány miatt és heves szemrehányásokkal illette. Szóváltás közben *Márton* Odón tört rántott elő és megszúrta a leányt, de csak könnyebb sebet ejtett rajta. Ekkor lekapott egy, a leány fölé eső fegyvert és előbb a leányra, azután magára lőtt. *Márton* Odón nyomban meghalt, *Farkas* Gizella pedig haldoklik.

— Városatyá választások. A közgyűlés ma elhatározta, hogy *Tencsinger* Károly, *Kossuth* Pál és *Inokai Tóth* Lajos bizottsági tagok helyét november 22-én tartandó választásokon töltik be a III. és IV. kerületben.

— Gyilkos suhancok. Nagyzerind és Fekete gyarmat községek határában a vasúti sínek mentén tegnap este felé négy suhanc megdöntött két másik fiatal legényt, akik közül az egyiket agyonverték, a másikon pedig oly súlyos sérüléseket ejtettek, hogy élet-halál között lebeg. A halálos végű verekedés szerelemföltésből történt. A négy legény, névszerint *Püspöki* Sándor, *Csiszér* Sándor, *Mátyás* Károly és *Dárday* Sándor, akik egyike sem több tizenhét évesnél, nagyon haragudott *Balás* Mihály és *Erdős* Sándor falubeli legényekre, mert ezeknek több szerencsájuk volt a csinos parasztleányok körül. A négy suhanc bosszút forralva tegnap este lesbe állt és a hazafelé menő két legényt ólmos végű botokkal megdöntöttek. *Balás*nak bezúrták a koponyáját, úgy hogy a szerencsétlen legény ott a helyszínen kiszívta a lelkét, *Erdős* Sándort pedig annyira megverték, hogy most haldoklik. A gyilkos suhancokat a csendőrség letartóztatta.

— A kurticsi bérföldek eladása. A városnak Kurticson levő 10 holdnyi területű földjét, amelyet eddig bérszadtak, most el fogják adni. Ma úgy határozott a közgyűlés, hogy a földet holdanként 2000 korona kiképzéssel árulni nyilvános árverésen eladja.

— Csalás hamis ékezerrel. *Vrágovic* Károly, a Fehér Kereszt szálloda étermi pincére feljelentette *Mánits* János kátrányozó munkást csalás miatt. A feljelentés szerint *Mánits* negyvenkét koronáért egy óraláncot adott el neki, amelyről azonban a szakaszerű becsü azt állította meg, hogy értéktelen dolog. A rendőrség minthogy a család a büntető novella intézkedése szerint hivatalból üldözendő bűntény, megtette az intézkedéseket az Aradról elűnt tettes kézrekerítésére.

— Lopás a máriaradnai vasúti pénztárnál. Tudósítónk írja: Érdekes bűneset foglalkoztatja jelenleg a radnai kir. járásbírószágot. A máriaradnai állomásnál történt ugyanis, hogy a személypénztárnál levő úrmenejjegyektől 5 db eltűnt. A pénztárnokok ezeket a jegyeket rendszeresen nem zárták el és így azokhoz, aki az iradában megfordult, hozzájuthattak. A pénztárnok, aki kétséget vetett a jegyek eltűnéséről, bejelentette az esetet fölötte hatóságának. Az aradi ügyelvezetőleg a vizsgálatot megindította, de a tettesre nem adták. Időközben azonban az egyik eltűnt úrmenejjegy megkerült, de már elhasználtan. Budapest-keleti pályaudvaron adta le valaki. Ezen leltározott úrmenejjegyéből kiderült, hogy a tettes azt gyorsvonati I. sz. osztályú jegyre állította ki a Máriaradnáról gyorsvonaton Tóvis—Kolosváron át Nagyváradra ment, ahol utazását megszakította, majd azután Budapestre utazott. A dologban az az érdekes, hogy az úrmenejjegyen rajta van ugyan a radnai állomás bélyegzője, de hiányzik róla a kelti bélyegző és dacára, hogy annyi jegyellenőrző kezén ment át utazás közben, sehol sem klogásolták. A másik 4 jegyet valószínűleg nem adták le a végállomáson, és így nyomuk vesszett. Az ügyelvezetés a jegy árán, 150 koronában, a pénztárnokot elmarasztalta. A többi iratokat pedig átadta a radnai kir. járásbírószághoz, ahol most a vizsgálat a tettes kiderítésére nézve folyamatban van.

— Új postahivatal Aradmegyében. Aradmegye *Miske* községében „Miske” elnevezéssel 1908. évi november hó 1-én postai ügynőség lép életbe, mely bárhova szóló levélpostát küldemények, továbbá csak a beiföldre, Ausztriába, a megszállott tartományokba és Németországba szóló 1000 korona értékűt meg nem haladó pénz és csomag küldemények fel-

vételével, továbbításával, leadásával és utalvány-, nemkülönben postatakarékpénztári ügyletek közvetítésével van megbízva.

— Egy kis gyermek életveszedelemben. Ma este hét óra tájban komoly veszedelemben forgott egy kis aradi fiú, aki édesanyjával a *Batthyány* és *Kossuth* Lajos utca sarkán sétált. Az utcasarkon egyik ház előtt nyitott pinceablak van, amely a járókelőket már sokszor fenyegette veszedelemmel. Mikor a ma este arra járó asszony a pinceablak előtt alment, egy pillanatra eleresztette 3 éves gyermeke kezét, aki ekkor a nyitott üregbe esett és alighanem komoly sérülést szenvedett volna, ha az arra járó *Kristyory* János éppen a legkritikusabb pillanatban meg nem kapja és ki nem menti. Így a kis gyermeknek szerencsére semmi baja sem történt, a megijedt anya pedig hálálkodva mondott köszönetet *Kristyory* Jánosnak.

— Lopás a román papnevelő intézetben. A román személnárium igazgatója ma feljelentést tett a rendőrségen, amelyben ismeretlen tettes kinyomozását kéri, aki tegnap éjjel a kerítésen átmászva körülbelül kétszáz korona értékű ruhát lopott el a növendékek közös hálóterméből. Tavaly ugyanilyen időtájtban is nagymennyiségű ruha tűnt el a hálóteremből. A tettest az ideig nem kerítették kézre.

— Kabát lopás. A városi sörcsarnok éterterméből tegnap ellopták *Bossik* Ernő aradi építőmester téllkabátját és ernyőjét.

— Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyűjteni csak úgy lehet, ha nélkülözhető filléreinket egy olyan pénzügyintézetnél helyezzük el, ahol a postatakarékpénztári kamatnál jóval magasabb betétkamatot kapunk; ezen célra ajánljuk az Aradi Hitelbank- és Takarékpénztár Részvénytársaságot (Salacz-utca 6. szám) Ezen intézetnél takarékbetéteket a legkisebb összegtől kezdve a legmagasabb összegig fogadják hat százalékos betétkamat ellenében. A betéteket bármikor felmondás nélkül fizetik vissza. 2711.

— Tulzsufolt raktár miatt elegáns nő táskák és más bőrök mélyen lezártított árban és mindenféle kókus lábrólók, fürdő gyékények, parquettakéfék és más háztartási áruk, pipere és illatszerek nagy választékban kaphatók *Hegedüs* Gyula kefé-, pipere- és illatszere üzletében, Arad, *Andrássy* tér 15. 3411

— Perzsa szőnyegek. Perzsa-szőnyeg raktár Szabadság tér 10. szám alatt megnyitott. *Schwartz* Zsigmond. 8193.

— Likőr aromák kitűnő likőrök előállítására; — háallag — *Vojtek* és *Weiss*nál. 101

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnek és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésben vagy a Szinye-Lipócsán

Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfparkpart 9.

SPORT.

+ Az Aradi Posta és Távirat Tisztv. Sport Egyesülete kedden este 8 órakor a Jópásztor vendéglőben választmányi ülést tart

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Dr. N. D. Déna. Mindkét cseményről a hatóság informált bennünket, így hát nem a mi hibánk, ha egy-két lényegtelen rézlete nem úgy került a lapba, mintahogy történt. Ugy a mostani, mint a jövőben küldendő tudósításait köszönjük a felhasználjuk.

O. A. Temesvár. Köszönet a figyelemért. Máskor is kérjük. A levél utolsó részét néhány nap múlva kedvezően elintézzük.

Az anyatejtől

elválasztott gyermekek gyorsan kövérednek, erősekké és rózsás színűekké válnak, ha a tápláló SCOTT-féle Emulsiót szedik. 5816

SCOTT-féle Emulsiót.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halaszt — kérjük ügyelőlembe venni.

Orvosok és bábák az egész földkerekségen állandóan ajánlják a

SCOTT-féle Emulsió-t,

mert ismerik azokat a kiváló eredményeket, amelyek a SCOTT-féle Emulsió nyomán keletkeznek.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.

Kapható minden gyógyszertárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

— Aradmegyei képviselő a szőlősgazdák kongresszusán. Egyik aradi helyi újság mai számában azt írja, hogy a szőlősgazdák múlt heti budapesti tiltakozó gyűlésén, mely a borítaladó eltörzése mellett foglalt állást, egy aradi képviselő sem volt jelen. Goldis László máriaradnai országgyűlési képviselő annak közlése kért fel bennünket, hogy ő, mint radnai képviselő, résztvett a nagygyűlésen és felszólalásában ki is jelentette, hogy a képviselőházban a borítaladó eltörzése mellett fog állást foglalni.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Köröly távirati társasága. —

Budapest, október 28

Kínálat elegendő, vételkedv gyenge, 5 mm. 5 ezer fillérrel olcsóbb.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Buxa áprilásra . . .	12.09—12.10	12.05—12.06
Tengere májusra . . .	7.48—7.49	7.46—7.47
Ross áprilásra . . .	10.07—10.08	10.05—10.06
Zab áprilásra . . .	8.40—8.41	8.39—8.39

Zárul 5 órakor:

Tőzsdéje üzletelen.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Október 28 —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 grammon feletti súlyban — fillérig; kőse páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 520 kilogrammon feletti súlyban 121—122 fillérig; fiatal kőse páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 122—123 fillérig; kőse páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 123—125 fillérig. Sertésárak: Október hó 22. napján volt készlet 31 911 darab, október 23. napján fűlhajtatott 122 darab, október 23. napján elszállított 245 darab, október 24. napjára maradt készletben 31 788 darab. A kisüzem sertés árát irányzata: lanyha.

IDEGENEK ARADON.

— Október 26 —

Fehér Kereszt szálloda. Hecht Lipót utazó Budapest. — Jámbory Károly színész Ujpest. — Schrauer Soma utazó Bécs. — Weisz Gyula utazó Bécs. — Schönfeld Mór utazó Bécs. — Neufeld Károly elnök Bécs. — Giesecke Gusztáv igazgató Bécs. — Schindler Mór utazó Bécs. — Fleischaker Ede utazó Budapest. — Krausz Emil utazó Budapest. — Kohut Armin utazó Budapest. — Grün József kir. táblai bíró Szeged. — Grün Károly könyvelő Temesvár. — Friedmann Sándor utazó Budapest. — Pongrácz Rozsó utazó Kassa. — Temmer Sándor utazó Bécs. — Mócs Károly utazó Bécs. — Bruch Lipót utazó Bécs. — Feigenbaum Adolf utazó Bécs. — Burger Miksa utazó Csernovitz. — Deutsch Béla fakereskedő Zám. — Grünwald Jenő utazó Budapest. — Márthi László ügyvédjelölt Budapest. — Frenner Dániel utazó Budapest. — Urschler Samu utazó Budapest. — Deutsch Géza utazó Budapest. — Weisz Mór kereskedő Nagyvárad. — Abraham Manó tisztviselő Nagyvárad. — Stern Béla papírkereskedő Nagyvárad.

Központi szálloda. Dezső Farkas utazó Budapest. — Popovics György dr. ügyvéd és neje Kisjenő. — Szentendrey Géza tanár Temesvár. — Varga Lajos mérnök és neje Lippa. — Szentimrey Aladár hivatalnok Temesvár. — Gutmann Henrik utazó Budapest. — Henrik Bernát gyárigazgató Budapest. — Martics István birtokos Nagyvárad. — Grosz Márk kereskedő Budapest. — Goldberger Ignác kereskedő Budapest. — Vetter Frigyes tisztviselő Budapest. — Krausz Elemér fakereskedő Petrosény. — Boskovitz Manó utazó Lugos. — Vidor Fülöp utazó Brassó. — Roth Manó igazgató Petrosény. — Láng Bertalan utazó Szatmár. — Bisam Endre fakereskedő Beél. — Kendels Róbert utazó Prága. — Laufer Samu utazó Bécs. — Paskersz Arnold utazó Bécs. — Preger Miksa utazó Bécs. — Woldmann Adolf utazó Bécs. — Kozics Gyula in téző Szeged. — Vass Amália magánzó Csermő. — Vass Gyula dr. ügyvéd Budapest. — Breicher Miksa utazó Budapest. — Mátrovitz Márton birtokos Máriaradna. — Wagner Adolf utazó Szászrégen. — Popper Bertalan igazgató Temesvár.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1908. évi október hó 27-én:

B) bérlet

B) bérlet.

Boszorkány.

Dráma 5 felvonásban. Írta: Sardou Viktor.

S Z E M É L Y E K:

Ximenes	Hunyady J.	Cleofas	Kulcsár L.
Don Lopez	Várnay Jenő	Olivér	Leóvoy Leo.
Juana	Harmath J.	Donna Rufina	Kun Irén
Don Henrique	Keszler Ede.	Donna Syréna	Zalay Margit
Ramiro	Mártony R.	Szerzetes	Nagyiván I.
Zorálya móróné	K. Kápolnai J.	Kecskepásztor	Kertész D.
Aisha cselédje	Benkőné.	Zaguir	Faludy K.
Cardenos	Delly Lajos.	Manuela	Kőrössi Juci.

Kedvete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1908. október hó 27-én kedden:

1. Rossz példák. Komikus. — 2. Nagy áldozat Dráma. — 3. Befelé tolni. Kacagtató. — 4. Selyemhernyók. Természet után. — 5. Borzalmas álom. Komikus. — 6. A nők barátja. Bohózat. — 7. Alexander négyes. Színes. — 8. Álom és valóság. Komikus.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Minden előadás alatt katonasene játszik. — **Ünkrészes.**

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér

MILTAN.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon kedves rokon, ismerős és jóbarátainknak, kik felelőtlenül jó férjem

ifj. Kovaly Márton

máv. államvasuti távirtda felvigyázó

elhalálozása alkalmából mély gyászomban személyes megjelenés, részvényt nyújtás és kossok küldésével igyekeztem vigasztalni, ezúton mondok szülői jóvátiás köszönetet.

Ei nem mulaszthatom nyilvánítani küldöms köszönetemet a magy. kir. államvasutak nagyrabcsúli tisztikarának, akik nagyszámban való megjelenésükkel mély fájdalomamban osztoztak.

Özv. Kovaly Mártonné és gyászoló családja.

3408

Kossak József

cs. és kir. udv. kamara fényképész tiszteletteljesen értesíti t. megrendelőit és a nagyérdemű közönséget, hogy téves az a hír, mintha ő nála a fényképek árai magasak volnának.

De igenis a régi árak tetemesen

leszállítottak

3378

és ma, dacára, hogy a fényképek elsőrendű művészi munkák, az árak mégis versenyképesek, miről már volt alkalmuk a napokban többeknek meggyőződniek.

Arad, Weitzer János-utca 3. sz.

Kirakataink kivételes olcsó árjegyzékét kérjük megfigyelni.

Őszi Vásárra

Rendkívüli olcsó árak a m. t. közönséget üzletünk meglátogatása alkalmával meggyőződtetné. Tulhalmozott áru raktárunkat apasztani szándékozunk, az új őszi árukat leszállítottuk.

Egyszínű és angol costum kelmék. Gyapju flanel, mosó barchetek és mosó flanel, alsó tricó és harisnyák. Berliner nagykendők.

Fehérnemű, vászon-asztalneműek szintén jóval lejjebb szállított árakkal.

Fehér és színes asztalneműek, törülközők, konyha ruhák óriási nagy választékban

Rosenblüh H. és Társa

divatüzlet, Arad.

391

Kirakataink kivételes olcsó árjegyzékét kérjük megfigyelni.

Kirakataink kivételes olcsó árjegyzékét kérjük megfigyelni.

Kirakataink kivételes olcsó árjegyzékét kérjük megfigyelni.

Városi és megyei telefon 663. szám.

Uj vállalat.

Van szerencsém a helybeli és vidéki t. közönséget értesíteni, hogy helyben, **Asztalos Sándor-utca 10. sz. alatt**

Áru-bizományi irodát és mintatelepet nyitok.

Munkaköröm elsősorban a Nowotny J.-féle cs. és kir. prágai fegyvergyár összes gyártmányainak terjesztésére fog irányulni, továbbá foglalkozom többféle szakmabeli áruknak, mint **fényképkészülékek, grammofoonok, látesővek és hangszerek** bizományban való e'adásával, illetve rendelések felvételével kényelmes részletfizetésre is.

Eredeti **Heim-féle Meldinger-kályhák** minden nagyságban és kivitelben nálam megrendelhető részletfizetésre is. Eredeti minták nálam megtekinthetők. 3867

Szíves bizalmat és pártfogást kér

RUDAS SAMU.

Képes árjegyzékek ingyen.

Teljesen szolid alapon.

Elsőrendű öszezektötések.

Hair regenerator.

Artalmatlan készítmény, mely az ősz hajnak eredeti színét adja vissza. Nem festék, hanem a gyökerekre ható készítmény, melytől a haj puha selyem fényű és ugyanolyan színű lesz, a minő az eredetileg volt, korpa képződés megszűnik, ugyszintén a haj hullása is, nem piszkol.

Ára 2 korona. 371

Földes Kelemen
gyógyszertára Aradon.

Permetező javítások elfogadtatnak

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyúk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyár árákon.

A szivattyu hengerből a bor utolaz cseppig kifolyik, a szőlő magvak héjak és egyéb tisztátanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem rontbatja, a gépezet jó működésért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közégeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgáltatást, — a gép jó működéséért 8 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységcsavarok és a legjobb minőségű beüdü gummirózott kendercsövek a legolcsóbb árában

gummirózott kendercsövek a legolcsóbb árában

Kutak

a hozzá való csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig-Otto

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő. 351
Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Szövet, barchet, flannell

és mindenféle téli áruk remek választékban

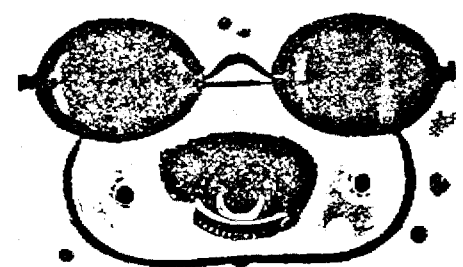
Hoffmann Sándor

Arad, Színház-épület. Vidékre mintákat készséggel küldök.

Elsőrendű látszerész üzlet

DICK SAMU

Arad, Andrassy-tér és Weitzer János-tér sarkán

Nagy és javít mindennemű órákat 8 évi jótállás mellett a legolcsóbb árában. Raktáron tart mindennemű színházi látesőveket a legkülömbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrcsüptők és szemüvegek, arany, ezüst, nikel és lakkozott béka csont keretekben, legjobb üvegekben. Nagy raktár sűrűségi fekmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben. Szemüvegek és orrcsüptők orvosi rendelet szerint azonnal készítettnek.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fiatalulónak

3 korona kezdőfizetéssel felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

MESÉS SZÉPSÉG

Gyönyörű fehér tiszta arczbőrt

el lehet érni a világhírű Hajós-féle

ARADI

IBOLYA-CREM

használatá által.

Ara egy tégelynek 1 korona.

Óvakodjunk utánzatoktól.

Lábizzadás,

kéz- és hónaljizzadás

ellen páratlan jó hatású és legujabb találmányu szer a

PEPPÓ

egy párszori ecseteléssel, különösen nyáron az oly kellemetlen izzadást azonnal megszünteti.

Ara egy üvegnek 1 korona.

Kapható a készítőnél: 241

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárban Arad, Andrassy-tér 22., megyeházzal szemben, továbbá minden gyógyszertár, illatszertár és drogeriában.

POROSZ KÖSZÉN

MAGYAR KÖSZÉN (PIRSZÉN) biombázott zsákokban,

ROSTÁLT BÜKK-FASZÉN házhoz szállítva legolcsóbban kapható

ALTMANN EDE-nél

Wesselényi- és Kiss Ernő-utca sarkán. Telefon 46. 451 Telefon 46.

APRO HIRDETÉSEK.

A k i n o k

Ismerettség híján

házasra,
nevelőre,
életvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulosra,
vinszellőre,
kertészre.

kulcsra,
gazdaszónyira
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

A k i

bérbévegni kíván

birókot,
házi,
vadászterü-
letet.

kocsit,
lovat,
halászatot,
telket.

A k i

eladni kíván

vetőt,
söngyűt,
bort,
gyümölcsöt,
rabonát.

Ésletet,
műhelyt,
lakást stb.,
vagy

A k i

székeseket vétel vagy bérbévegni és
jából keresni.

A k i

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értesül, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

his hirdetői

rovatát használja.

Ügyes segédet

Keresek vegyeskereskedésembe no-
vember 1-re, esetleg azonnal is be-
léphet. Brandeiss Henrik Simánd.
3404

Magános házat

kerttel, vagy megfelelő telket ven-
nék. Levélbeli ajánlatok nagyság
és ár megjelölésével Magános ház
jellegével a kiadóba adandó. 3402

Azonnali

belépésre irodai alkalmazást keres
felső kereskedelmi végzett fiatal
ember. Cim a kiadóban. 3403

Ügyes szabónő

házakhoz ajánlkozik, házon kívüli
munkát is elfogad olcsó árért. Cim
Választó-utca 88. ajtó 1. 3407

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, kapható Rauchbauer
Nándornál Ujssentannán 180 ke-
ronáért métermázsánként. 3111

Krausz Paulin, Színházépület

ajánlja 100000 kötetes magyar,
német, francia és angol kölcsönkönyv
tárát, vidékre legmondosabb kiszol-
galással. Tanuló ifjuság havon-
ként 80 fillér. Divatlapok, folyó-
iratok, Tolnai világlap képviselője.
998

Házi tisztviselő

házi kosztot keres házhoz hordásra.
Cim a kiadóhivatalban. 3370

Üzleti könyvek:

strazzák, másolókönyvek stb. Irodai
kellékek, írószerek, levélpapírok és
ügyvédi nyomtatványok legkedve-
zőbb beszerzési forrása. Kerpel Izsó
könyv- és papirkereskedése. Ugyan-
ott egy jó Meidinger-kályha eladó.
3161

Ügyes segéd,

ki románul beszél és a vegyesáru
szakmában jártas, alkalmazást nyer
Weisz Mórnál Székudvaron, hová
az ajánlatok igényekkel együtt
küldendők. 3385

Cziteramester, ö,

ki Triest legelső családjánál tanít-
tett, cziterára tanítványokat elfo-
gad közelebbi vidéken is. Boros
Bóni-tér 22. sz. Centazzo Józsefné.
3391

Szakképzett keresztyén

kereskedősegéd alkalmazást nyer
— esetleg azonnali belépéssel —
Mentze Henrik játék- és műiparúru
üzletében Debrecenben. 3397

Dzsi blouse album,

a legújabb eredeti szabásmun-
kákkal, dus tartalommal 150 ill-
lérérthatható ingusz 1. és fia könyv-
kereskedésében Arad, Weimer Já-
nos-utca. 201

Meidinger kályha részek

beszerezhetők Juhász István laka-
tosmesternél Aradon, Telefon 480.
3191

Kitűnő

jó ízű, jó fajta alma kapható ki-
sebb-nagyobb mennyiségben Jánosy
János urnál, Lahner György-utca
7/a. sz.

Telefon 633.

FISCHER ÁRMIN

szobafestő és mázoló
Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdíszesebb
kivitelig elvállal munkákat ugy
helyben, mint vidéken. 1905

Olosó árak!

Van szerencsém a tisztelt kö-
zönség b. tudomására adni, hogy
évek óta fennálló

cipő raktáromat

saját készítményű cipő nagy rak-
tárral kibővítettem.

Raktáron tartok mindennemű
úri, női és gyermek cipőt a
legnagyobb választékban, me-
lyet a legjutányosabb árban fo-
gok a t. közönség rendelkezé-
sére bocsájtani.

A nagyérdemű közönség ed-
digi b. bizalmát továbbra is kérve
Tisztelettel

Welsz Márton

cipőész mester 3318
Arad, Deák Ferenc-utca 4.

Olosó árak!

Eladó

1 katasztrális hold
beültetett szőlő, a
motoros megállótól
3/4 órányira 3401

Loosz Jánosnál,
Világos.

Ugyanott eladó egy
teljesen berendezett
szikviz gyár.

Épületfa

eladó 3406

Hajó-utca 11.

Különbféle méretű, kitűnő mind-
ségű használt

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség
b. tudomására hozni, hogy válogatott izlést

modeljeim

az őszi és téli szezonra megérkeztek.

Dusan fölszerelt raktáram által abban a kelte-
mes helyzetben vagyok, hogy egy a legkényesebb,
mint a legszerényebb igényeket kitudom elégíteni.

Számos látogatásért eső

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11., I. em.

(a Glöck huszarnokkal egy házban.)

Gyászkalapok a legrövidebb idő alatt elkészülnek

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ÜVEGCSISZOLÓ-, MŰVEGEZŐ- ÉS TÜKRÖGYÁR

ARADON, V. PÉCSKAI-UT 17.

TELEFON 525. TELEFON 525.

1908. október 21-én szerdán megkezdte üzemét.

Elvállalja: Csiszolt és sima tükrök, rézbe-
foglalt és egyéb művegezesek,
modern kirakat berendezések, ed-
zett üvegtáblák, velencei tükrök
stb. gyors és jutányos elkészíté-
sét. Régi tükrök új fon-
csorozása mérsékelt árak mellett.

A hölgyek tudják legjobban, mily
fontos a szép üde arc,
mily hatalom és kincs az, mily
előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy
feladat, nem elegendő, hogy valaki
csinos, fess, megnyerő külsejű és
kedves legyen, hanem a legfonto-
sabb, hogy az arcőre tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen
nagy gondot fordítanak az arcőri
ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egyedüli — 6-szori használat után eltávolít kiütéseket,
pattanásokat, szepi... májfoltokat és az arcot hófehérré teszi.

A Földes-féle MARGIT-CREME páratlan és csodás
arc-szépítő és a szépséget megőrző hatását mi sem
bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben
rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schön-
heits pflege“ nagy aranyérmét és díszoklevelet nyert.

A MARGIT-CREME, miként azt számos vegyvizsgálat
igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bár-
mily ideig használják is azt nemcsak nemrontja, hanem
késo óreg korig ifju üdeségében tartja meg.

Készítte:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ár 1 korona. 331

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyáranak festőkevei.